

မြန်မာနိုင်ငံ၊ ၂၀၁၇ ခုနှစ် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဘာသာရေးလွတ်လပ်ခွင့် အစီရင်ခံစာ

အစီရင်ခံစာအကျဉ်းချုပ်

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ “ငြိမ်ဝပ်ပိပြားရေးနှင့် သော်လည်းကောင်း၊ ပြည်သူ့ကိုယ်ကျင့်တရားနှင့် သော်လည်းကောင်း၊ ပြည်သူ့ကျန်းမာရေးနှင့် သော်လည်းကောင်း၊ ဤဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေပါ အခြားပြဋ္ဌာန်းချက်တို့နှင့် သော်လည်းကောင်း မဆန့်ကျင်လျှင် နိုင်ငံသားတိုင်းသည် ဘာသာ သာသနာရေးတွင် လွတ်လပ်စွာယူဆနိုင်သော အခွင့်အရေး၊ လွတ်လပ်စွာ ကိုးကွယ် ဆောက်တည်နိုင်သော အခွင့်အရေးတို့ကို အညီအမျှရရှိစေရမည်” ဟုအာမခံထားသည်။ ကိုးကွယ်ယုံကြည်သည့် ဘာသာတစ်ရပ်ရပ် သို့မဟုတ် ဘာသာရေးဆိုင်ရာ ယုံကြည်မှုများကို စော်ကားသော သို့မဟုတ် ထိပါးစော်ကားသော ပြောဆိုမှု သို့မဟုတ် အပြုအမူများကို ဥပဒေက တားမြစ်ထားပြီး လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်နှင့် သတင်းထုတ်ပြန် ခွင့်တို့ကို ကန့်သတ်ရန် အာဏာပိုင်တို့က အဆိုပါဥပဒေများကို အသုံးပြုကြသည်။ နက်ရှိုင်းစွာ အခြေတည်နေသော မလိုမုန်းထား ဘက်လိုက်မှုများက ဘာသာရေးလူနည်းစုများအပေါ် အစိုးရနှင့် လူမှုရေးဆိုင်ရာ လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်သူများ၏ နိုင်ထက်စီးနင်း ပြုကျင့်မှုများနှင့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုများကို ဦးတည်နိုင်ကြောင်း ပြည်တွင်း၊ ပြည်ပ ကျွမ်းကျင်သူများက သုံးသပ်ကြသည်။ ကိုးကွယ်ယုံကြည်သည့် ဘာသာတရားနှင့် တိုင်းရင်းသားဖြစ်မှုတို့မှာ အများအားဖြင့် နီးကပ်စွာဆက်နွယ်မှုရှိသောကြောင့် ကိုးကွယ်ယုံကြည်သည့် ဘာသာတရားတစ်ခုတည်း အပေါ်သာ အခြေခံလျက် ဖြစ်ရပ်များကို အမျိုးအစား ခွဲခြားသတ်မှတ်ရန်မှာ ခက်ခဲသည်။ အားလုံးနီးပါး မွတ်စလင်များဖြစ်ကြပြီး အခြားလူနည်းစု အများစုပါဝင်သော တိုင်းရင်းသား ရိုဟင်ဂျာများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှု၊ ဖိနှိပ်ခွဲခြားမှုနှင့် ထိပါးနှောင့်ယှက်မှုများ ဆက်လက် ပေါ်ပေါက် နေဆဲဖြစ်သည်။ အထူးသဖြင့် ဩဂုတ်လ နှောင်းပိုင်းတွင် စတင်ဖြစ်ပွားခဲ့သော ရခိုင်ပြည်နယ် မြောက်ပိုင်းရှိ လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များ၏ ဆောင်ရွက်ချက်များသည် အမေရိကန်အစိုးရက “လူမျိုးစုသတ်သင်ရှင်းလင်းမှု” ဟု သတ်မှတ်သည့် ဥပဒေမဲ့သတ်ဖြတ်မှု၊ အဓမ္မ ပြုကျင့်မှု၊ ညှင်းပင်းနှိပ်စက်မှု၊ ရိုက်နှက်မှု၊ မတရားဖမ်းဆီးမှု၊ လူအများအပြားကို နေရပ်စွန့်ခွာစေမှုနှင့် တိုက်တာအဆောက်အအုံများကို ဖျက်ဆီးမှုများကို ဖြစ်စေကြောင်း သတင်းများတွင် ပျံ့နှံ့လာခဲ့ပါသည်။ အကြမ်းဖက်မှုကြောင့် လူဦးရေ ၆၈၈,၀၀၀ ခန့်မှာ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံသို့ ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်သွားကြပြီး အရေအတွက် တိတိကျကျမသိသည့် လူဦးရေမှာ ပြည်တွင်းတွင် နေရပ်စွန့်ခွာ ထွက်ပြေးခဲ့ရကြောင်း သတင်းများအရ သိရှိရပါသည်။ ဧပြီလနှောင်းပိုင်းတွင် ဗုဒ္ဓ ဘာသာမျိုးချစ်ပုဂ္ဂိုလ်များ၏ ကန့်ကွက်ဆန္ဒထုတ်ဖော်မှုများ ဖြစ်ပွားပြီးနောက် ဒေသဆိုင်ရာအာဏာပိုင်များက ရန်ကုန်မြို့ရှိ အာရဗီ စာသင်ကျောင်း နှစ်ကျောင်းကို ပိတ်သိမ်းစေခဲ့ပါသည်။ အခြားဒေသများတွင်လည်း အာဏာပိုင်များက ခရစ်ယာန်များ၊ ဟိန္ဒူများနှင့် မွတ်စလင်များ အပါအဝင် ဗုဒ္ဓဘာသာ ကိုးကွယ်သူများမဟုတ်သည့် လူနည်းစုများ၏ ဘာသာရေးဆိုင်ရာ ဆောင်ရွက်ချက်များကို တရားနည်းလမ်းမကျဘဲ တားမြစ်ကန့်သတ်ခြင်း၊ ဘာသာရေးလူနည်းစုများ၏ လွတ်လပ်စွာသွားလာခွင့်ကို ငြင်းပယ်ခြင်း၊ ဘာသာရေးဆိုင်ရာ အဆောက်အအုံများနှင့် စာပေမှတ်တမ်းများကို ဖျက်ဆီးခြင်း၊ ဘာသာရေး အဆောက်အအုံများဆိုင်ရာ ခွင့်ပြုမိန့်များ၊ ပြန်လည် ပြုပြင်ခြင်းဆိုင်ရာ ခွင့်ပြုမိန့်များ မပေးခြင်းနှင့် အလုပ်ခန့်အပ်ရာတွင် ခွဲခြားဖိနှိပ်ခြင်းတို့ကို

ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြကြောင်း သတင်းများအရ သိရသည်။ အချို့ကိစ္စရပ်များတွင် ဒေသဆိုင်ရာ အာဏာပိုင်များ အနေဖြင့် ဘာသာရေးအရ တင်းမာမှုများကို ဖြစ်စေပြီး အကြမ်းဖက်မှုကို ဦးတည်နိုင်သော ကောလဟာလ သတင်းများကို စုံစမ်းစစ်ဆေးခြင်းနှင့် မမှန်ကန်ဟု ဖြေရှင်းခြင်းတို့ကို လျင်မြန်စွာ ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြောင်း အစိုးရမဟုတ်သည့် အဖွဲ့အစည်း (အန်ဂျီအို) များနှင့် ဘာသာရေးအဖွဲ့အစည်းများ၏ ပြောကြားချက်အရ သိရသည်။ နိုဝင်ဘာလတွင် အစိုးရအနေဖြင့် ရိုမန်ကက်သလစ်ပုပ်ရဟန်းမင်းကြီး၏ ပထမဆုံး မြန်မာနိုင်ငံ ခရီးစဉ်ကို ကမကထပြု စီစဉ်ဆောင်ရွက်ပေးခဲ့ပြီး ဘာသာပေါင်းစုံ၊ တိုင်းရင်းသားပေါင်းစုံမှ လူပုဂ္ဂိုလ် ၁၅၀,၀၀၀ ခန့် တက်ရောက်သည့် ဝတ်ပြုဆုတောင်းပွဲ (Mass) တစ်ရပ်ကို ကျင်းပနိုင်ခဲ့သည်။

အစိုးရကပြင်းထန်စွာ ဝေဖန်ထားသော်လည်း အရှင်ဦးဂီရသူအပါအဝင် အမျိုးဘာသာသာသနာ စောင့်ရှောက်ရေးအဖွဲ့ (မဘသ) ခေါင်းဆောင်အချို့နှင့် အဖွဲ့ဝင်အချို့က မွတ်စလင်များကို ရှုတ်ချဆန့်ကျင်သည့် ထုတ်ပြန်ချက်များကို ဆက်လက်ထုတ်ပြန်ခဲ့ကြသည်။ မေလတွင် နိုင်ငံတော်သံဃမဟာနာယကအဖွဲ့ (မဟန) က မည်သူတစ်ဦးတစ်ယောက်မျှ မဘသ ဟူသောအမည်ဖြင့် လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်ခွင့်မရှိကြောင်း တရားဝင် ထုတ်ပြန်ခဲ့ပြီး မဘသ မန္တလေးကျောင်းခွဲ ဆရာတော်ဦးဂီရသူကို အမုန်းစကားများဖြင့် ဝါဒဖြန့်မှုအတွက် တားမြစ်ပိတ်ပင်ခဲ့သည်။ အဆိုပါမဘသအဖွဲ့သည် ဆက်လက်လှုပ်ရှား ဆောင်ရွက်ခဲ့သော်လည်း မဟန အဖွဲ့၏ တရားဝင်ညွှန်ကြားချက် ထုတ်ပြန်ပြီးသည့်နောက်ပိုင်းတွင် မဘသအဖွဲ့၏ သြဇာသက်ရောက်မှုမှာ လျော့ကျလာခဲ့ကြောင်း သတင်းများအရ သိရှိရသည်။ မဘသခေါင်းဆောင်အချို့သည် တရားဟောရာတွင် ထည့်သွင်း ဟောပြောခြင်းဖြင့် လည်းကောင်း၊ လူမှုကွန်ရက်မှတစ်ဆင့် သော်လည်းကောင်း မွတ်စလင် ဆန့်ကျင်ရေး ဝါဒဖြန့်မှုများကို ဆက်လက်ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြပြီး မဘသ အဖွဲ့ခေါင်းဆောင်များက အဖွဲ့ကို ဗုဒ္ဓဓမ္မ ပရဟိတ ဖောင်ဒေးရှင်းဟု အမည်ပြောင်းခဲ့ကြသည်။ မေလတွင် အမျိုးသားရေးလှုပ်ရှားသည့် ဘုန်းတော်ကြီးများ သည် ရိုဟင်ဂျာများ ရန်ကုန်မြို့အနီးတစ်ဝိုက်တွင် တရားမဝင်နေထိုင်မှု ရှိ၊ မရှိ စုံစမ်း စစ်ဆေးရန် ဆောင်ရွက်ခြင်းကြောင့် အကြမ်းဖက်မှုကို ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့သည်။ ရဲတပ်ဖွဲ့က ဝင်ရောက်ဟန့်တားကာ အဆိုပါ အကြမ်းဖက်မှုအတွက် တာဝန်ရှိသော ပါဝင်ပတ်သက်သူများကို ဖမ်းဆီးထိန်းသိမ်းခဲ့သည်။ စက်တင်ဘာလတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာ အမျိုးသားရေး လှုပ်ရှားသူများက မွတ်စလင် လုပ်ငန်းရှင်တစ်ဦးနှင့် မကွေးမြို့ရှိ ဗလီတစ်ခုအပေါ် ပြင်းထန်သော ကန့်ကွက်ဆန္ဒပြမှုတစ်ရပ် ပြုလုပ်ခဲ့ကြသောကြောင့် ရဲများက ရော်ဘာကျည်ဆံများဖြင့် ပစ်ဖောက်ကာ လူစုခွဲခဲ့ရသည်။ အောက်တိုဘာလ ၃၀ ရက်တွင် ထင်ရှားသော ဗုဒ္ဓဘာသာ ခေါင်းဆောင်တစ်ဦးက လူထုပရိသတ်များစွာ တက်ရောက်သည့် တရားပွဲ၌ တပ်မတော်သားများကို တရားဟောပြောရာတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်မဟုတ်သူများကို သတ်ဖြတ်ခြင်းမှာ သေးငယ်သည့် အကုသိုလ် လုပ်ရပ်သာဖြစ်ကြောင်း ထည့်သွင်းဟောပြောခဲ့သည်။ ဘာသာရေးနှင့် အရပ်ဘက် လူမှုအဖွဲ့အစည်း ခေါင်းဆောင်များအနေဖြင့် ဘာသာပေါင်းစုံနှင့် ဘာသာတွင်း ဆွေးနွေးပွဲများကို ပိုမိုတိုးမြှင့်စီစဉ်ကျင်းပခဲ့ကြပြီး အမုန်းစကားများကို စောင့်ကြည့်လေ့လာကာ ပြန်လည်တုံ့ပြန် ဆောင်ရွက် သည့်စနစ်တစ်ရပ်ကို ဖန်တီးခဲ့ကြသည်။

နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးနှင့် သံအမတ်ကြီးအပါအဝင် အမေရိကန်အစိုးရအဖွဲ့ ထိပ်တန်းအရာရှိများက ဘာသာရေး လွတ်လပ်ခွင့်နှင့် သည်းခံမှုနှင့်ပတ်သက်၍ ထောက်ခံခဲ့ကြပြီး နိုင်ငံတစ်ဝန်းလုံးတွင် ဘာသာရေး

၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဘာသာရေးလွတ်လပ်ခွင့် အစီရင်ခံစာ
အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာန၊ ဒီမိုကရေစီ၊ လူ့အခွင့်အရေးများနှင့် လုပ်သားရေးရာဗျူရို

လူနည်းစုများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုများ၊ ရိုဟင်ဂျာများအပေါ် ဆက်ဆံပုံ၊ မွတ်စလင်၊ ဟိန္ဒူ၊ နှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာ အသိုင်းအဝိုင်းများ အပါအဝင် ရခိုင်ပြည်နယ်၏အခြေအနေနှင့် မွတ်စလင်ဆန့်ကျင်ရေး အမုန်းစကားများနှင့် တင်းမာမှုများ ပိုမိုမြင့်တက်လာခြင်းတို့အပေါ် စိုးရိမ်ကြောင်း တစ်သမတ်တည်းပြောကြားလာခဲ့ကြသည်။ နိုဝင်ဘာလ ၂၂ ရက်တွင် နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးက ရခိုင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း အခြေအနေကို ရိုဟင်ဂျာများကို လူမျိုးစုသုတ်သင်ရှင်းလင်းမှုအဖြစ် သတ်မှတ်ကြောင်း ကြေညာခဲ့သည်။ ထို့နောက် အမေရိကန်အစိုးရက ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်မှုတွင် ပါဝင်ပတ်သက်သည့် တိုင်းမှူးတစ်ဦးအပေါ် ပိတ်ဆို့မှုများပြုလုပ်ခဲ့သည်။ သံရုံး အနေဖြင့်လည်း ဘာသာရေးအပေါ်အခြေခံသည့် ခွဲခြားဆက်ခံမှုများနှင့် မတရားဖိနှိပ်မှုများနှင့် ပတ်သက်သည့် စိုးရိမ်ပူပန်မှုများကို ပုံမှန်မီးမောင်းထိုးပြခဲ့ပြီး ဘာသာရေးလွတ်လပ်ခွင့်နှင့် မတူကွဲပြားမှုနှင့် သည်းခံမှုတို့၏ တန်းဖိုးများကို အလေးထားရန်တောင်းဆိုခဲ့သည်။

ဥပဒေမဲ့သတ်ဖြတ်မှုများ၊ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုများ သို့မဟုတ် ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်မှုများ၊ လူမဆန်မှုများ သို့မဟုတ် အသရေဖျက်မှုများ သို့မဟုတ် အပြစ်ပေးမှု၊ ကာလရှည်သွေးဆောင် ဖြားယောင်း ခေါ်ဆောင်မှု နှင့်/သို့မဟုတ် တရားစွဲဆိုမှုမရှိဘဲ ဖမ်းဆီးထိန်းသိမ်းမှုနှင့် လူသားများ၏ဘဝ၊ လွတ်လပ်ခွင့် သို့မဟုတ် လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများနှင့်ပတ်သက်၍ အခြားပြောင်ပြောင်တင်းတင်း ကျူးလွန်မှုများ အပါအဝင် အထူးသဖြင့် ဘာသာရေးလွတ်လပ်ခွင့်နှင့်ပတ်သက်၍ ပြင်းထန်သည့် ချိုးဖောက်မှုများတွင် ပါဝင်ပတ်သက်နေမှု အတွက် မြန်မာနိုင်ငံကို နိုင်ငံတကာဘာသာရေးလွတ်လပ်ခွင့်အက်ဥပဒေ (၁၉၉၈) အိုင်အာအက်ဖ်အေ အရ "အထူးစိုးရိမ်ဖွယ်ရာ နိုင်ငံ (စီပီစီ) " အဖြစ် ၁၉၉၉ ခုနှစ်ကတည်းက သတ်မှတ်ထားခဲ့သည်။ ဒီဇင်ဘာလ ၂၂ ရက်တွင် နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးက မြန်မာနိုင်ငံကို အထူးစိုးရိမ်ဖွယ်ရာနိုင်ငံ (စီပီစီ) အဖြစ် ပြန်လည်သတ်မှတ်ခဲ့ပြီး အဆိုပါ သတ်မှတ်ချက်နှင့်တကွ အက်ဥပဒေပုဒ်မ ၄၀၂ (ဂ) (၅) နှင့်အညီ ၂၂ စီအက်ဖ်အေ ၁၂၆.၁ (က) တွင် ရည်ညွှန်းဖော်ပြထားသော လက်နက်ဆိုင်ရာ ပိတ်ဆို့တားမြစ်မှုများကို ဆက်လက်ထားရှိရန်ဟူသည့် ပိတ်ဆို့မှုကို ချမှတ်ခဲ့သည်။

အခန်း ၁ - ဘာသာရေးဆိုင်ရာ အချက်အလက်များလေ့လာမှု

စုစုပေါင်းလူဦးရေမှာ ၅၅.၁ သန်း (၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ ခန့်မှန်းချက်) ဖြစ်ကြောင်း အမေရိကန် အစိုးရက ခန့်မှန်းသည်။ နောက်ဆုံးရရှိသည့် ခန့်မှန်းတွက်ချက်မှုများအရ ၈၈ ရာခိုင်နှုန်းခန့်မှာ ထေရဝါဒ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များ ဖြစ်ကြပြီး ခြောက်ရာခိုင်နှုန်းခန့်မှာ ခရစ်ယာန်ဘာသာဝင်များ (အဓိကအားဖြင့် နှစ်ခြင်းခရစ်ယာန်၊ ရိုမန်ကက်သလစ်နှင့် အင်္ဂလိကန်နှင့် အခြားပရိုတက်စတင့်ဂိုဏ်းခွဲများ) ဖြစ်ကြသည်။ မွတ်စလင်များ (အများစုမှာ ဆွန်နီများ ဖြစ်ကြသည့်) မှာ လေးရာခိုင်နှုန်းခန့်ဖြစ်သည်။ အန်ဂျီအိုများနှင့် အစိုးရက ဆွန်နီမွတ်စလင် ရိုဟင်ဂျာလူဦးရေသည် ၁.၁ သန်းခန့်ရှိသည်ဟု ခန့်မှန်းကြပါသည်။ ကုလသမဂ္ဂ ဒုက္ခသည်များဆိုင်ရာ မဟာမင်းကြီးရုံး၏ ပြောကြားချက်အရ အဆိုပါလူဦးရေတွင် ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ အကြမ်းဖက် တိုက်ခိုက်မှုများ မဖြစ်ပွားမီ ရခိုင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းရှိ နိုင်ငံမဲ့သူ ၈၀၀,၀၀၀ ကျော် ပါဝင်သည်။ ဒီဇင်ဘာလအထိ ရိုဟင်ဂျာ ဦးရေ ၃၀၀,၀၀၀ မှာ ရခိုင်ပြည်နယ်တွင် ဆက်လက်နေထိုင်လျက်ရှိကြောင်း

၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဘာသာရေးလွတ်လပ်ခွင့် အစီရင်ခံစာ
အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာန၊ ဒီမိုကရေစီ၊ လူ့အခွင့်အရေးများနှင့် လုပ်သားရေးရာဗျူရို

နိုင်ငံတကာ အဖွဲ့အစည်းများက ခန့်မှန်းခဲ့ကြသည်။ ဟိန္ဒူဘာသာဝင်များ၊ တရုတ်လူမျိုးများနှင့် ရိုးရာနတ် ကိုးကွယ် ယုံကြည်သူများလည်း အနည်းငယ်ရှိသည်။ ရန်ကုန်မြို့တွင် ဂျူးဘာသာဝင်အနည်းငယ်ရှိသည်။

တိုင်းရင်းသားဖြစ်မှုနှင့် ဘာသာရေးတို့အကြား ကိန်းဂဏန်းအချက်အလက်များဆိုင်ရာ ကြီးမားသော ဆက်နွယ်မှုတစ်ရပ်ရှိပါသည်။ ထေရဝါဒဗုဒ္ဓဘာသာသည် လူများစုဖြစ်သည့် ဗမာတိုင်းရင်းသားများ၊ ရှမ်း၊ ရခိုင်၊ မွန်၊ နှင့် အခြားတိုင်းရင်းသားအများစုအကြားတွင် လွှမ်းမိုးသည့် ဘာသာတစ်ရပ်ဖြစ်သည်။ ခရစ်ယာန်ဘာသာ သည် ကချင်၊ ချင်း နှင့် နာဂတိုင်းရင်းသားများအကြားတွင် လွှမ်းမိုးသည့်ဘာသာတစ်ရပ်ဖြစ်သည်။ ကရင်နှင့် ကရင်နီအများစုမှာ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များဖြစ်ကြပြီး အချို့မှာ မွတ်စလင်များဖြစ်ကြသော်လည်း ခရစ်ယာန်ဘာသာ ကိုလည်း ကရင်လူမျိုးများနှင့် ကရင်နီတိုင်းရင်းသားများအကြား ကျယ်ပြန့်စွာ ယုံကြည်ကိုးကွယ်ကြသည်။ တောင်အာရှမျိုးနွယ်မှ ဆင်းသက်လာသူများသည် အဓိကမြို့ကြီးများနှင့် တောင်အလယ်ပိုင်းဒေသများတွင် နေထိုင်ကြပြီး အချို့မှာမူ ခရစ်ယာန်ဘာသာဝင်များ ဖြစ်ကြသော်လည်း အများစုမှာ ဟိန္ဒူ သို့မဟုတ် မွတ်စလင်များဖြစ်ကြသည်။ အစ္စလာမ်ဘာသာကို ရခိုင်ပြည်နယ်၊ ရန်ကုန်တိုင်းဒေသကြီး၊ ဧရာဝတီတိုင်း ဒေသကြီး၊ မကွေးတိုင်းဒေသကြီးနှင့် မန္တလေးတိုင်းဒေသကြီးတို့ရှိ ဗမာလူမျိုးနှင့် အိန္ဒိယ တိုင်းရင်းသားအချို့နှင့် ကမန်နှင့် ရိုဟင်ဂျာတိုင်းရင်းသားအချို့က ကိုးကွယ်ကြပါသည်။ တရုတ်လူမျိုး လူနည်းစုမှာ အများအားဖြင့် တရုတ်ရိုးရာ ကိုးကွယ်ယုံကြည်ကြပြီး အစ္စလာမ်ဘာသာနှင့် ခရစ်ယာန်ဘာသာတို့ကို ယုံကြည်ကိုးကွယ်မှု နည်းပါးသည်။ ကုန်းမြင့်ဒေသများရှိ သေးငယ်သည့်တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စုများက ရိုးရာနတ်ကို ကိုးကွယ် ယုံကြည်ကြသည်။

အခန်း ၂ - ဘာသာရေးလွတ်လပ်ခွင့်နှင့်ပတ်သက်၍ အစိုးရ၏လေးစားလိုက်နာမှု အနေအထား

ဥပဒေဆိုင်ရာမူဘောင်

နိုင်ငံသားတိုင်းသည် မိမိတို့ကိုးကွယ်ယုံကြည်သည့် ဘာသာသာသနာရေးတွင် လွတ်လပ်စွာယူဆနိုင် သော အခွင့်အရေး၊ လွတ်လပ်စွာ ကိုးကွယ်ဆောက်တည်နိုင်သော အခွင့်အရေးတို့ကို အညီအမျှရရှိစေရမည် ဖြစ်ကြောင်း ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ပြဋ္ဌာန်းထားပြီး ငြိမ်ဝပ်ပိပြားရေးနှင့်သော်လည်းကောင်း၊ ပြည်သူ့ကိုယ် ကျင့်တရားနှင့်သော်လည်းကောင်း၊ ပြည်သူ့ကျန်းမာရေးနှင့်သော်လည်းကောင်း၊ ဤဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပါ အခြားပြဋ္ဌာန်းချက်တို့နှင့်သော်လည်းကောင်း ဆန့်ကျင်ပါက အဆိုပါအခွင့်အရေးများကျင့်သုံးခွင့်ကို ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေက ကန့်သတ်ထားသည်။ ထို့ပြင် နိုင်ငံတော်လုံခြုံရေးဆိုင်ရာဥပဒေများ၊ ငြိမ်ဝပ်ပိပြားရေး၊ အေးချမ်းသာယာရေး သို့မဟုတ် တည်ငြိမ်အေးချမ်းရေးနှင့် ကိုယ်ကျင့်တရားများနှင့် မဆန့်ကျင်ပါက နိုင်ငံသား တိုင်းသည် မိမိတို့ကိုးကွယ်ယုံကြည်သည့်ဘာသာကို လွတ်လပ်စွာ ကိုးကွယ်သက်ဝင်ခွင့်ရှိကြောင်း ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေတွင် ပြဋ္ဌာန်းထားသည်။

ဘာသာတစ်ခုခု သို့မဟုတ် ဘာသာရေးဆိုင်ရာ ယုံကြည်မှုတစ်ခုခုကို စော်ကားခြင်း သို့မဟုတ် ထိပါးစော်ကားခြင်းဖြင့် ဘာသာရေးဆိုင်ရာ ခံစားချက်များကို ထိခိုက်စေရန် သို့မဟုတ် ဒေါသအဖြစ်ပြောင်းလဲရန် ရည်ရွယ်လျက် တမင်ကြံစည်သည့် ပြောဆိုမှုများ သို့မဟုတ် လုပ်ဆောင်ချက်များကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေက

တားမြစ်ထားပါသည်။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေက ဘာသာတစ်ခုခုကို စော်ကားရန်ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ဘုရားဝတ်ပြုရာနေရာ သို့မဟုတ် သင်္ချိုင်းမြေနေရာများကို ထိခိုက်စေခြင်း၊ ညစ်နွမ်းစေခြင်း သို့မဟုတ် အဆိုပါနေရာများသို့ တရားမဝင် ကျူးကျော်ဝင်ရောက်ခြင်းတို့ကိုလည်း တားမြစ်ထားသည်။

လောကီရေးရာနှင့်ဖြစ်စေ၊ ဘာသာရေးနှင့်ဖြစ်စေ သက်ဆိုင်သောအဖွဲ့အစည်းများအားလုံးသည် တရားဝင် တည်ထောင်မှုဖြစ်ရန်အတွက် မှတ်ပုံတင်ရန်လိုအပ်ပါသည်။ အဖွဲ့အစည်းများအနေဖြင့် မြေပိုင်ဆိုင်ခွင့်၊ အဆောက်အအုံဆောက်လုပ်ခွင့် ခွင့်ပြုမိန့်များရရှိရန်နှင့် ဘာသာရေးဆိုင်ရာ လုပ်ဆောင်ချက်များ ဆောင်ရွက် နိုင်ရန်အတွက် တရားဝင်တည်ထောင်ရန် လိုအပ်ပါသည်။

သာသနာ့ဝန်ထမ်းများ (ဘာသာရေးအဖွဲ့အစည်းတစ်ရပ်ရပ်၏ ဘုန်းတော်ကြီးများ၊ သီလရှင်များကဲ့သို့) ကို ပြည်သူ့ဝန်ထမ်းအဖြစ် တာဝန်ထမ်းဆောင်ခြင်းနှင့် မဲပေးပိုင်ခွင့်တို့ကို တားမြစ်ထားသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာဘုန်းတော်ကြီး (သံဃာ) တို့၏ နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ လှုပ်ရှားမှုများနှင့် ထုတ်ဖော်ပြောကြားမှုများကို စည်းကမ်းဥပဒေများအရ အစိုးရက ကန့်သတ်ထားသည်။ “နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ ရည်ရွယ်ချက်များအတွက် ဘာသာရေးကို အလွဲသုံးစားပြုလုပ်မှု” ကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေက တားမြစ်ထားသည်။

နိုင်ငံတော်ဘာသာအဖြစ် တရားဝင်သတ်မှတ်ထားသည့် ဘာသာမရှိသော်လည်း “ဗုဒ္ဓဘာသာသာသနာတော်ကို နိုင်ငံတော်၏နိုင်ငံသားအများဆုံး ကိုးကွယ်ရာဖြစ်သော ဂုဏ်ထူး ဝိသေသနှင့်ပြည့်စုံသည့် ဘာသာသာသနာဖြစ်သည်” ဟု နိုင်ငံတော်က အသိအမှတ်ပြုကြောင်း ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေတွင် ပြဋ္ဌာန်းထားသည်။ “ခရစ်ယာန်ဘာသာ သာသနာ၊ အစ္စလာမ်ဘာသာ သာသနာ၊ ဟိန္ဒူဘာသာ သာသနာနှင့် နတ်ကိုးကွယ်သော ဘာသာတို့ကို ဤဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ အာဏာတည်သောနေ့၌ နိုင်ငံတော်တွင် ရှိနေကြသော ကိုးကွယ်ရာ ဘာသာများဟူ၍လည်း” ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေက အသိအမှတ်ပြုသည်။

အစိုးရက နိုင်ငံတော်က တရားဝင်အသိအမှတ်ပြုထားသည့် သံဃာ့အဖွဲ့အစည်း ကိုးခုမှအပ ကျန်သံဃာ့ အဖွဲ့အစည်းများကို တားမြစ်ထားပါသည်။ ဤတားမြစ်ချက်ကို ဖောက်ဖျက်ပါက ချက်ချင်းလူဝတ်လဲကာ ရာဇဝတ်ပြစ်ဒဏ်များကို ကျခံရနိုင်ပါသည်။ တရားဝင်အသိအမှတ်ပြုထားသည့် သံဃာ့အဖွဲ့အစည်းများသည် ဘုန်းတော်ကြီးများက မိမိတို့သံဃာ့အဖွဲ့အစည်းအတွက် ရွေးချယ်ထားသည့်အဖွဲ့ဝင်များကို နိုင်ငံတော် သံဃ မဟာနာယက အဖွဲ့ထံသို့ လျှောက်ထားတင်ပြရသည်။

သာသနာရေးဝန်ကြီးဌာန၊ သာသနာတော်ထွန်းကားပြန့်ပွားရေးဦးစီးဌာနက အစိုးရနှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာ ဘုန်းတော်ကြီးများနှင့် ဘာသာရေးကျောင်းများအကြား ဆက်ဆံရေးကို ကြီးကြပ်ကွပ်ကဲသည်။

“အမျိုးဘာသာသာသနာကို စောင့်ရှောက်ရန်” အတွက် ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည့် ဥပဒေ လေးခုမှာ ဆက်လက်အသက်ဝင်ဆဲဖြစ်သည်။ မြန်မာဗုဒ္ဓဘာသာဝင်မိန်းမများ အထူးထိမ်းမြားခြင်းဥပဒေတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်မဟုတ်သည့် အမျိုးသားများနှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်အမျိုးသမီးများ ထိမ်းမြားလက်ထပ်ရန် သတ်မှတ် ချက်များနှင့် မှတ်ပုံတင်ရန်လိုအပ်ချက်များကို သတ်မှတ်ဖော်ပြထားပြီး ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်မဟုတ်သည့် ခင်ပွန်းများ

အနေဖြင့် ဆောင်ရွက်ရမည့်တာဝန်များကို ပြဋ္ဌာန်းထားကာ လိုက်နာဆောင်ရွက်ရန် ပျက်ကွက်မှုအတွက် ပြစ်ဒဏ်များကို ပြဋ္ဌာန်းထားသည်။ ကိုးကွယ်ရာဘာသာကူးပြောင်းခြင်းဆိုင်ရာ ဥပဒေက လျှောက်ထား တင်ပြခြင်းနှင့် ခွင့်ပြုခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်မှတစ်ဆင့် ကိုးကွယ်ရာဘာသာကူးပြောင်းခြင်းကို ထိန်းကွပ်သည်။ လူဦးရေတိုးပွားနှုန်း ထိန်းညှိခြင်းဆိုင်ရာ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုဥပဒေက ဒေသန္တရအာဏာပိုင်များအား သုံးနှစ်သားဆက်ခြားသည့် အစီအစဉ်ကို အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ခွင့်အပါအဝင် လူဦးရေတိုးပွားနှုန်း ထိန်းညှိခြင်း အစီအမံများကို ဆောင်ရွက်မည့် အထူးဒေသများကို သတ်မှတ်ခြင်းကို ခွင့်ပြုထားသည်။ တစ်လင်တစ်မယားစနစ် ကျင့်သုံးခြင်းဆိုင်ရာ ဥပဒေက မြန်မာနိုင်ငံ၏ ရာဇသတ်ကြီးအရ ရာဇဝတ်ပြစ်မှုအဖြစ် သတ်မှတ်ထားပြီးဖြစ်သည့် အိမ်ထောင်ဖက် တစ်ဦးထက်ပို၍ယူခြင်းကို တားမြစ်ထားသည်။

မြန်မာနိုင်ငံသည် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ နိုင်ငံသားနှင့် နိုင်ငံရေး အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ် (International Covenant on Civil and Political Rights) ၏ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံမဟုတ်ပါ။

အစိုးရ၏ လက်တွေ့ဆောင်ရွက်ချက်များ

အနှစ်ချုပ် - အားလုံးနီးပါး မွတ်စလင်များဖြစ်ကြသော ရိုဟင်ဂျာတိုင်းရင်းသားများနှင့် အခြားလူနည်းစု များအပေါ် ဥပဒေမဲ့သတ်ဖြတ်မှု၊ အဓမ္မပြုကျင့်မှု၊ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှု၊ ရိုက်နှက်မှု၊ မတရားဖမ်းဆီးမှုနှင့် ဖမ်းဆီး ထိန်းသိမ်းမှု၊ လူအများအပြားကို နေရပ်စွန့်ခွာစေမှု၊ တိုက်တာအဆောက်အအုံများကို မီးရှို့မှုများ၊ ဘာသာရေး ထုံးစံအလေ့အထနှင့် လွတ်လပ်စွာသွားလာခွင့်ကို တားမြစ်ချက်များနှင့် အလုပ်အကိုင် ခန့်အပ်ရာတွင် ခွဲခြား ဖိနှိပ်မှု၊ အဆောက်အအုံဆောက်လုပ်ခွင့် ခွင့်ပြုမိန့်များပေးအပ်မှုနှင့် နိုင်ငံသားဖြစ်ခွင့်တို့အပေါ် ကန့်သတ်ချက် များအပါအဝင် ကြီးမားစွာ နိုင်ငံထက်စီးနင်းပြုကျင့်မှုများကို တပ်မတော်နှင့် အခြားအဖွဲ့များက ကျူးလွန်ခဲ့ကြောင်း သတင်းများအရ သိရပါသည်။ ကိုးကွယ်ယုံကြည်သည့် ဘာသာတရားနှင့် တိုင်းရင်းသားဖြစ်မှုတို့မှာ အများအားဖြင့် နီးကပ်စွာဆက်နွှယ်မှုရှိသောကြောင့် ကိုးကွယ်ယုံကြည်သည့် ဘာသာတရား တစ်ခုတည်းအပေါ်သာ အခြေခံလျက် ဖြစ်ရပ်များကို အမျိုးအစားခွဲခြားသတ်မှတ်ရန်မှာ ခက်ခဲပါသည်။ နိုင်ငံ၏ အခြားနေရာများတွင် အာဏာပိုင်များက ခရစ်ယာန်ဘာသာဝင်များ၊ ဟိန္ဒူဘာသာဝင်များ၊ နှင့် မွတ်စလင်ဘာသာဝင်များအပါအဝင် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်မဟုတ်သည့် လူနည်းစုများ၏ ဘာသာရေး ဓလေ့ထုံးတမ်းများ ဆောင်ရွက်မှုနှင့် ခရီးသွားလာမှုတို့ကို မတော်မတရား ကန့်သတ်ထားကြောင်း၊ ဘာသာရေး အဆောက်အအုံများနှင့် စာပေမှတ်တမ်းများကို ဖျက်ဆီးကြောင်း၊ ဘာသာရေးအဆောက်အအုံများ ဆောက်လုပ်ခွင့်၊ ပြန်လည်မွမ်းမံခွင့်တို့ ခွင့်ပြုရန် ငြင်းပယ်ကြောင်း၊ အလုပ်ခန့်အပ်ရာတွင် ခွဲခြားဖိနှိပ်ကြောင်း သတင်းများအရ သိရှိရသည်။

အာဆာအဖွဲ့က အရပ်သားပြည်သူများအပေါ် တိုက်ခိုက်မှုများနှင့် ခြိမ်းခြောက်မှုများ ဖြစ်ပွားလျက်ရှိသောကြောင့် အစိုးရအနေဖြင့် ဩဂုတ်လအစောပိုင်းတွင် ရခိုင်ပြည်နယ် မြောက်ပိုင်းသို့ လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များကို စေလွှတ်ဖြန့်ကျက်ခဲ့ရကြောင်း အစိုးရအဆိုအရသိရသည်။ အန်ဂျီအိုနှင့် သတင်းမီဒီယာများ၏ ပြောကြားချက်အရ လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များက အာဆာအဖွဲ့ဝင်များကို ရှာဖွေရာတွင် မွတ်စလင် ရိုဟင်ဂျာအများစုဖြစ်ကြသည့် လူပေါင်းများစွာကို မသင်္ကာဖွယ်ပျောက်ဆုံးစေမှုနှင့် မတရားဖမ်းဆီးမှုများကို

၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဘာသာရေးလွတ်လပ်ခွင့် အစီရင်ခံစာ
အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာန၊ ဒီမိုကရေစီ၊ လူ့အခွင့်အရေးများနှင့် လုပ်သားရေးရာဗျူရို

ကျူးလွန်ခဲ့ကြောင်း သိရပါသည်။ သြဂုတ် ၂၅ ရက်နေ့က ရခိုင်ပြည်နယ် မြောက်ပိုင်းရှိ နယ်ခြားတပ်စခန်းနှင့် တပ်စခန်း ၃၀ ကို ဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်ပြီး တပ်သား ၁၂ ဦး သေဆုံးစေခဲ့သည့် အာဆာ၏ ဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်မှုများအပေါ် လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များက ပြန်လည် ထိုးစစ်ဆင်ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြောင်း အစိုးရအဆိုအရသိရသည်။ ရိုဟင်ဂျာရွာသားအချို့မှာ အာဆာအဖွဲ့နှင့် ပူးပေါင်းကာ လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များကို တိုက်ခိုက်ခဲ့ကြောင်း မီဒီယာများနှင့် အန်ဂျီအိုများကဆိုသည်။ တပ်မတော်နှင့် နယ်ခြားစောင့်တပ်များသည် နောင်တွင် အာဆာတိုက်ခိုက်မှုများကို ကျူးလွန်သူများကို ရှာဖွေခြင်းဟု ခေါ်သည့် “နယ်မြေရှင်းလင်းရေး” လုပ်ငန်းစဉ်များကို ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။

သြဂုတ်လမှ နိုဝင်ဘာလအထိ ရခိုင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းတွင် သတ်ဖြတ်မှုများ၊ အဓမ္မပြုကျင့်မှုများ၊ ရိုက်နှက်မှုများ၊ ဖမ်းဆီးမှုများ၊ လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များနှင့် ဒေသတွင်းကင်းအဖွဲ့က ကျေးရွာပေါင်း ၃၅၄ ရွာကို မီးရှို့ခြင်း အပါအဝင် အခြားရက်စက်စွာ အကြမ်းဖက်မှုများစွာ ဖြစ်ပွားခဲ့ကြောင်း သတင်းမီဒီယာများ၊ ကုလသမဂ္ဂနှင့် အန်ဂျီအိုများ၏ ထုတ်ပြန်ချက်များအရ သိရပါသည်။ တပ်ဖွဲ့များ၏သွားလာပုံ၊ အာဆာတိုက်ခိုက်မှုများမတိုင်မီ ရိုဟင်ဂျာများကို ဖမ်းဆီးမှုနှုန်း ရှုတ်တရက်မြင့်မားမှုနှင့် ကျေးရွာအသီးသီးတွင် တပ်ဖွဲ့အသီးသီးက အသုံးပြုသည့် နည်းဗျူဟာများ တူညီမှုဟူသည့် အချက်များကိုထောက်ရှုလျက် လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များ၏ လုပ်ဆောင်ချက်များမှာ ကြိုတင်စီစဉ်ထားခြင်းဖြစ်ကြောင်း အန်ဂျီအိုများနှင့် ကုလသမဂ္ဂ စောင့်ကြည့်လေ့လာသူများက မှတ်ချက်ပြုခဲ့ကြပါသည်။ ဇန်နဝါရီလမှ သြဂုတ်လအတွင်း ရခိုင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းတွင် ရိုဟင်ဂျာ၊ ရခိုင်နှင့် အခြားအရပ်သားပြည်သူများအပေါ် လုံခြုံရေးဆိုင်ရာခြိမ်းခြောက်မှုများ ဆက်လက်ပေါ်ပေါက်နေသည့်အချက်ကို ထောက်ဆလျက် လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များ၏ တန်ပြန်ထိုးစစ်ဆင်မှုမှာ ရရှိလာသည့်အခွင့်အရေးကို အသုံးပြုဆောင်ရွက်ပုံပေါ်ပြီး မသင့်လျော်ဟန် ရိုသော်လည်း ကြိုတင်စီစဉ်ထားခြင်းမဟုတ်ကြောင်း အခြား အန်ဂျီအိုများ၊ ပညာရှင်များနှင့် ကုလသမဂ္ဂစောင့်ကြည့်လေ့လာသူများက သုံးသပ်ကြပါသည်။

အစိုးရက ၎င်း၏ “နယ်မြေရှင်းလင်းရေး လုပ်ငန်းစဉ်များ” မှာ စက်တင်ဘာလ ၅ ရက်တွင် ပြီးဆုံးကြောင်း ပြောကြားခဲ့သော်လည်း လုံခြုံရေးတပ်များ သို့မဟုတ် ဒေသတွင်းကင်းအဖွဲ့များက စက်တင်ဘာလ ၅ ရက် နောက်ပိုင်းရက်သတ္တပတ်ပေါင်းများစွာကြာအောင် ကျေးရွာများကို ဆက်လက်ဖျက်ဆီးနေဆဲဖြစ်ကြောင်း ဂြိုဟ်တုဓာတ်ပုံ သက်သေအထောက်အထားများက ဖော်ပြလျက်ရှိပါသည်။ စက်တင်ဘာလတွင် လုံခြုံရေးတပ်များ၏လုပ်ငန်းစဉ်ဆောင်ရွက်ချိန်အတွင်း “အစွန်းရောက် အကြမ်းဖက်သမား” ၄၀၀ ဦး၊ အရပ်သားပြည်သူ ၃၀ ဦး သေဆုံးခဲ့ပြီး ကျေးရွာ ၅၉ ရွာရှိ အိမ် ၆၈၄၂ လုံးခန့် မီးလောင်ပျက်စီးခဲ့ကြောင်း အစိုးရက သတင်းထုတ်ပြန်ခဲ့ပါသည်။ နှစ်ကုန်ပိုင်းအထိ ရခိုင်ပြည်နယ်သို့ ကုလသမဂ္ဂ၊ အန်ဂျီအိုနှင့် မီဒီယာများသွားလာခွင့်ကို အစိုးရက ကန့်သတ်ထားခဲ့သည်။

ဒီဇင်ဘာလတွင် ရိုဟင်ဂျာအများစုပါဝင်သော အရပ်သားပြည်သူ ၆၈၈,၀၀၀ ဦးခန့်သည် ရခိုင်ပြည်နယ်မှ နေရပ်စွန့်ခွာထွက်ပြေးခဲ့ရပြီးနောက် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံတွင် ခိုလှုံနေကြကြောင်း နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများက သတင်းထုတ်ပြန်ခဲ့ကြသည်။ အရေအတွက် တိတိကျကျမသိသည့် လူဦးရေများမှာ ပြည်တွင်းတွင် နေရပ်စွန့်ခွာထွက်ပြေးခဲ့ရကြောင်းသိရသည်။ မြန်မာနိုင်ငံမှ လာရောက်ခိုလှုံကြသည့် ရိုဟင်ဂျာဒုက္ခသည်များ၏ ၅၀၀

ဦးခန့်မှာ ဟိန္ဒူများဖြစ်ကြပြီး ကျန်ဒုက္ခသည်များမှာ မွတ်စလင်များဖြစ်ကြကြောင်း ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ် အစိုးရက ခန့်မှန်းပြောကြားသည်။ လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များနှင့် ကင်းအဖွဲ့များက ရိုဟင်ဂျာအရပ်သားပြည်သူ အမြောက်အမြားကို သတ်ဖြတ်ခဲ့ခြင်း၊ အဓမ္မပြုကျင့်ခဲ့ခြင်း၊ အစိုးရထုတ်ပြန်ချက်ထက် ပိုမိုများပြားသည့် မီးလောင်ပျက်စီးသွားသော အိမ်အရေအတွက်ကို ရည်ညွှန်းလျက် ရခိုင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းရှိ နေရာပေါင်းများစွာတွင် မီးရှို့မှုများကို ကျူးလွန်ခဲ့ကြောင်း လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့အစည်းများနှင့် မီဒီယာများက သတင်းထုတ်ပြန်ခဲ့ကြသည်။ မီးရှို့ဖျက်ဆီးခံရသည့်နေရာများတွင် အခြားတိုင်းရင်းသားများ၏ အိမ်များမှာ မီးရှို့ဖျက်ဆီးမခံရသည့် အထောက်အထားများကို နိုင်ငံတကာ အန်ဂျီအိုများက ဂြိုဟ်တုမှတစ်ဆင့် ရုပ်ပုံမှတ်တမ်းများ ရယူနိုင်ခဲ့သည်။ ဥပမာအားဖြင့် ရခိုင်ပြည်နယ် မြောက်ပိုင်းရှိ ခရိုင် သုံးခုအတွင်းမှ တစ်ခုဖြစ်သော မောင်တောခရိုင်တွင် ရိုဟင်ဂျာအိမ်များ ၉၀ ရာခိုင်နှုန်းကျော် မီးရှို့ဖျက်ဆီးခံခဲ့ရကြောင်း သတင်းများအရသိရသည်။ ကလေးသူငယ်များ၊ သက်ကြီးရွယ်အိုများ သို့မဟုတ် အိုမင်းအစွမ်းများမှာ အိမ်များထဲတွင် အရှင်လတ်လတ် မီးရှို့သတ်ဖြတ်ခံခဲ့ရကြောင်း အစီရင်ခံစာများကဖော်ပြခဲ့ကြသည်။ ဝတ်ပြုဆုတောင်းရာနေရာများနှင့် ဘာသာရေးဆိုင်ရာစာပေများမှာ ဖျက်ဆီးခံခဲ့ရသည်။ စက်တင်ဘာလတွင် ကုလသမဂ္ဂ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ မဟာမင်းကြီးရုံး (UNOHCHR) က ဩဂုတ်လ ၂၅ အာဆာတိုက်ခိုက်မှုများ မစတင်မီ ရက်အနည်းငယ်ခန့်က မြန်မာလုံခြုံရေးတပ်များက ဘူးသီးတောင်မြို့နယ်ရှိ ဗလီသို့ ဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်ခဲ့ပြီး ကိုရန်ကျမ်းစာကို မီးရှို့ဖျက်ဆီးခဲ့ကြောင်း မြန်မာနိုင်ငံမှထွက်ပြေးကာ ကော့ဘဏားတွင် ခိုလှုံနေသည့် ရိုဟင်ဂျာ မွတ်စလင်ဒုက္ခသည် ဖြေကြားထားသော အင်တာဗျူးပါဝင်သည့် အစီရင်ခံစာတစ်စောင်ကို ထုတ်ပြန်ခဲ့ပါသည်။ လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များသည် ကျေးရွာအသီးသီးတွင် တူညီသောနည်းဗျူဟာများကိုသာ ကျင့်သုံးသွားကြောင်း အန်ဂျီအိုများနှင့် သတင်းမီဒီယာများက ထိခိုက်ခံစားရသူများနှင့် သက်သေများ၏ ဖြေကြားချက်များ အပေါ်အခြေခံလျက် သတင်းထုတ်ပြန်ကြပါသည်။ နယူးယောက်တိုင်းသတင်းစာ၊ လူ့အခွင့်အရေးစောင့်ကြည့်ရေးအဖွဲ့နှင့် ကော့ဘဏားရှိ အခြားအဖွဲ့များက ရရှိလာသည့် မျက်မြင် သက်သေများ၏ အထောက်အထားများအရ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံသို့ ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်လာသည့် ရွာသားများက တပ်မတော်အနေဖြင့် တိုက်ခိုက်မှုတွင် လက်နက်ငယ်များ၊ မောတာများနှင့် လက်နက်တပ်ဆင်ထားသည့် ရဟတ်ယာဉ်များကို အသုံးပြုခဲ့ကြောင်း ပြောကြားခဲ့သည်ဟု သိရသည်။ ကလေးသူငယ်များနှင့် သက်ကြီးရွယ်အိုများကို မီးလောင်နေသည့် နေအိမ်များအတွင်းသို့ ဆွဲသွင်းခဲ့ကြသည်ကို မြင်တွေ့ခဲ့ရကြောင်း၊ ယူနီဖောင်း ဝတ်ဆင်ထားသည့် လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များက အမျိုးသမီးများကို အုပ်စုလိုက်အဓမ္မပြုကျင့်ခြင်းများကို တွေ့ကြုံခဲ့ရကြောင်း သို့မဟုတ် မြင်တွေ့ခဲ့ရကြောင်းလည်း ရိုဟင်ဂျာ ဒုက္ခသည်များက ပြောကြားခဲ့ကြပါသည်။ ထိခိုက်နစ်နာသူ ရိုဟင်ဂျာများ၏ ပြင်းထန်သော စွပ်စွဲပြောကြားချက်အချို့မှာ အပြည့်အဝမမှန်ကန်ဘဲ ထိုသို့ဖြစ်ရခြင်းမှာ အတင်းနေရပ်စွန့်ခွာစေမှုကြောင့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ဒဏ်ရာများ၏ ရလဒ်ဖြစ်ကြောင်း အချို့ မီဒီယာများနှင့် အချို့ အန်ဂျီအိုများက ပြောကြားကြသည်။ ရခိုင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းတစ်ဝန်းရှိ တူလာ တိုလီ (မင်းကြီး)၊ အင်းဒင်နှင့် အခြားရိုဟင်ဂျာကျေးရွာများတွင် စုစုပေါင်းလူထောင်ပေါင်းများစွာ သေဆုံးခဲ့ရသည့် အစုလိုက် အပြုံလိုက် သတ်ဖြတ်မှုများဖြစ်ပွားခဲ့ကြောင်း စွပ်စွဲမှုများနှင့်ပတ်သက်၍ အန်ဂျီအိုများနှင့် သတင်းမီဒီယာများက သတင်းထုတ်ပြန်ခဲ့ကြပါသည်။ အန်ဂျီအိုအဖွဲ့အစည်းများဖြစ်သော Fortify Rights နှင့် the Simon-Skjodt Center for the Prevention of Genocide တို့၏အစီရင်ခံစာအရ ဩဂုတ်လ ၂၇ ရက်တွင်

ရသေ့တောင်မြို့နယ်၊ ချွတ်ပြင် ကျေးရွာ၌ တပ်မတော်သားများက အိမ်များမီးရှို့ရန် လက်ပစ်ဗုံးများဖြင့် ပစ်ခတ်ကြပြီး ရိုဟင်ဂျာများကို သေနတ်ဖြင့် ပစ်ခတ်ခဲ့ကြကာ လက်နက်ကိုင်ဆောင်ထားသည့် အရပ်သားများ ကလည်း ရိုဟင်ဂျာများကို ဓားများ၊ ဓားရှည်များဖြင့် ထိုးခဲ့ကြကြောင်း သိရပါသည်။

တပ်မတော်သားများက ရိုဟင်ဂျာမွတ်စလင်ရွာသားအချို့ကို ၎င်းတို့မှာ ဘင်္ဂါလီများဖြစ်သောကြောင့် သို့မဟုတ် မြန်မာနိုင်ငံသည် မွတ်စလင်များအတွက် နေရာမဟုတ်သောကြောင့် ထွက်သွားရမည်ဖြစ်ကြောင်း ပြောကြားခဲ့ကြသည်ဟု ရိုဟင်ဂျာများက ပြန်လည်ပြောပြခဲ့ကြောင်း အန်ဂျီအိုများနှင့် မီဒီယာများ၏ သတင်းများအရ သိရပါသည်။ သတ်ဖြတ်မှုများနှင့် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများအပါအဝင် မတရား နိုင်ထက်စီးနင်း ပြုကျင့် မှုများပြုလုပ်ပြီးနောက် တပ်မတော်သားများသည် ကျေးရွာသားများ၏ ဘာသာရေး ယုံကြည်မှုများအပေါ် လှောင်ပြောင်ခြင်း သို့မဟုတ် ရှုတ်ချဝေဖန်ခဲ့ကြကြောင်း သတင်းများအရ သိရပါသည်။

ရခိုင်ပြည်နယ်တစ်ဝန်းလုံးရှိ ရိုဟင်ဂျာမွတ်စလင်အသိုင်းအဝိုင်းနှင့် အခြားလူနည်းစုများအပေါ် မတရား နိုင်ထက်စီးနင်းပြုကျင့်လျက် ဘာသာရေးအရသည်းမခံမှု၏ အခန်းကဏ္ဍနှင့်ပတ်သက်၍ လွန်စွာစိုးရိမ်မိကြောင်း ကုလသမဂ္ဂမှ ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်များနှင့် စောင့်ကြည့် လေ့လာသူများက ပြောကြားကြသည်။ တပ်မတော်က မည်သည့်ခွဲခြားဖိနှိပ်ဆက်ဆံမှုမျှ မပြုလုပ်ခဲ့ကြောင်း ငြင်းဆန်ခဲ့ပါသည်။ ရခိုင်ပြည်နယ်ခေါင်းဆောင်အချို့က ရိုဟင်ဂျာများအနေဖြင့် ရခိုင်ပြည်နယ်တွင် ရခိုင်အသိုင်းအဝိုင်းထက် ပိုမိုဦးရေများပြားကာ အင်အား ကောင်းလာပြီး နောင်တွင် ရခိုင်တိုင်းရင်းသားများ၏မြေကို သိမ်းပိုက်မည်ကို စိုးရိမ်ကြောက်လန့်ကြောင်း ပြောကြားကြသည်။ စက်တင်ဘာလ ၁ ရက် တွင် နေပြည်တော်၌ တပ်မတော်ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ် မင်းအောင်လှိုင်က သောင်းကျန်းသူများအနေဖြင့် အကြမ်းဖက်တိုက်ခိုက်မှုများအတွက် ဘာသာရေးကို လက်နက်အဖြစ် အသုံးပြုခဲ့ခြင်းဖြစ်ကြောင်း၊ “ဘင်္ဂါလီပြဿနာ” မှာ လက်ရှိအစိုးရက ယခင်အစိုးရထံမှ လက်လွှဲရယူကာ ဖြေရှင်းရသည့်ပြဿနာဖြစ်ကြောင်း ပြောကြားခဲ့ပါသည်။ အဓမ္မပြုကျင့်မှုများစွာ ကျူးလွန်ကြောင်းစွပ်စွဲချက်များကို ငြင်းဆန်လျက် ရခိုင်ပြည်နယ် နယ်စပ်လုံခြုံရေးဝန်ကြီး ဗိုလ်မှူးကြီး ဘုန်းတင့်က “အဲဒီလိုစွပ်စွဲနေတဲ့ အဲဒီအမျိုးသမီးတွေကို ကြည့်ကြစမ်းပါ - ဘယ်သူက သူတို့ကို အဓမ္မပြုကျင့်ချင်မှာလဲ” ဟု ပြောကြားခဲ့ပါသည်။ ရခိုင်ပြည်နယ်တွင် တာဝန်ထမ်းဆောင်နေသော တိုင်းမှူးဗိုလ်ချုပ် မောင်မောင်စိုးကို အကြောင်းရင်း ထုတ်ဖော်ပြောကြားခြင်းမရှိဘဲ နိုဝင်ဘာလတွင် တပ်မတော်က အစားထိုးခန့်အပ်ခဲ့ပါသည်။

လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များက ရခိုင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း၊ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နယ်စပ် တစ်လျှောက်တွင် မြေမြှုပ်မိုင်းများထောင်ထားကြောင်း ကိုလသမဂ္ဂ၊ သတင်းမီဒီယာများ၊ လူ့အခွင့်အရေး ဆိုင်ရာအဖွဲ့များနှင့် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နယ်စပ်အာဏာပိုင်များက စက်တင်ဘာလတွင် ပြောကြားခဲ့ကြသည်။ ရိုဟင်ဂျာဒုက္ခသည်များ ပြန်လည်ဝင် ရောက်မှုကို တားဆီးရန်အတွက် လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များက မိုင်းထောင်ထားခြင်းဖြစ်ကြောင်း အချို့က ဆိုကြသည်။ ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည် အနည်းဆုံး ကိုးဦးမှာ ရခိုင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းမှ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ် နိုင်ငံသို့ ထွက်ပြေးစဉ် မြေမြှုပ်မိုင်းပေါက်ကွဲမှုမှရှောင်ရန် ထိခိုက်ဒဏ်ရာများဖြင့် သေဆုံးခဲ့ကြကြောင်း အချို့သတင်းများအရ သိရပါသည်။

ကုလသမဂ္ဂလူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ မဟာမင်းကြီးက ရခိုင်ပြည်နယ် မြောက်ပိုင်းရှိ အခြေအနေသည် “လူမျိုးစုရှင်းလင်းရေးနှင့် အလားသဏ္ဍာန်တူပုံရ” ကြောင်း စက်တင်ဘာလ ၁၁ ရက်တွင် ပြောကြားခဲ့သည်။ လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များက “အိမ်များအတွင်း လူများကို တမင်မီးရှို့သတ်ဖြတ်ခြင်း၊ ကလေးသူငယ်များနှင့် လူကြီးများကို သတ်ဖြတ်ခြင်း၊ ထွက်ပြေးသည့်အရပ်သားများကို ပစ်သတ်ခြင်း၊ အမျိုးသမီးများနှင့် မိန်းမငယ် လေးများကို အဓမ္မပြုကျင့်ခြင်းနှင့် အိမ်များ၊ ကျောင်းများနှင့် ဗလီများကို မီးရှို့ဖျက်ဆီးခြင်း” နှင့် “လူမျိုးတုံး သတ်ဖြတ်မှုဟု ယူဆနိုင်သော လုပ်ဆောင်ချက်များပါဝင်သည့် ဆိုးရွားသော ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်မှု လုပ်ရပ် များကို ကျူးလွန်ခဲ့ကြောင်း” မဟာမင်းကြီးက ဒီဇင်ဘာလ ၅ ရက်တွင် ပြောကြားခဲ့သည်။

စက်တင်ဘာလ ကုန်ဆုံးချိန်တွင် မြန်မာနိုင်ငံအမျိုးသား လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်မှ ကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင် တစ်ဦးသည် ရခိုင်ပြည်နယ် မြောက်ပိုင်းသို့လာရောက်ခဲ့ပြီး လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များအနေဖြင့် အင်အားသုံး ဆောင်ရွက်ခဲ့ခြင်း မရှိကြောင်း၊ သို့မဟုတ် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို မကျူးလွန်ကြောင်း တရားဝင် ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံသို့ ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်ခဲ့ကြသည့် ရိုဟင်ဂျာဟိန္ဒူအနည်းငယ်က ၎င်းတို့၏ မွတ်စလင် အိမ်နီးချင်းများကဲ့သို့ ၎င်းတို့၏အသိုင်းအဝိုင်းတွင် သတ်ဖြတ်မှုများနှင့် မီးရှို့ဖျက်ဆီးမှုများကို မျက်မြင်တွေ့ကြုံခဲ့ရသည်ဟု ပြောကြားခဲ့ကြောင်း သတင်းအစီရင်ခံစာများအရ သိရပါသည်။

လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များ၏ အစောပိုင်း မတော်မတရားဆောင်ရွက်မှုများကို အစိုးရဦးဆောင်သော စုံစမ်းစစ်ဆေးရေးများဖြင့် ဆောင်ရွက်ခဲ့ပြီး တရားစွဲဆိုခြင်း သို့မဟုတ် တာဝန်ခံစေခြင်းတို့ မရှိခဲ့ချေ။ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလတွင် ရခိုင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း၌ ဆူပူလှုပ်ရှားမှုများစွာ ပေါ်ပေါက်ခဲ့ပြီး ဖေဖော်ဝါရီလ ၁၆ ရက်တွင် လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များ၏ အကြမ်းဖက်ဆောင်ရွက်မှုဆိုင်ရာ သတင်းများထွက်ပေါက်လာပြီးနောက် တပ်မတော်က လုံခြုံရေးဆောင်ရွက်ချက်များ ပြီးဆုံးကြောင်း တရားဝင်သတင်းထုတ်ပြန်ခဲ့ပြီး “အကြမ်းဖက် သမား” ၇၆ ဦး အပါအဝင် လူပေါင်း ၁၀၆ ဦး သေဆုံးခဲ့ကာ လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များက လူပေါင်း ၆၀၀ ဦးကျော်ကို ဖမ်းဆီးထိန်းသိမ်းထားကြောင်း သတင်းပြန်ခဲ့သည်။ ဇန်နဝါရီလ ၃ ရက်တွင် တပ်မတော်က ရွေးကောက်တင် မြှောက်ထားသော ဒုတိယသမ္မတမြင့်ဆွဦးဆောင်သည့် အစိုးရဦးဆောင်သော မောင်တောစုံစမ်းစစ်ဆေးရေး ကော်မရှင်က အဓမ္မပြုကျင့်ကြောင်း စွပ်စွဲချက်များနှင့်ပတ်သက်၍ “တရားဥပဒေအရ အရေးယူဆောင်ရွက်ရန် သက်သေလုံလောက်မှု မရှိကြောင်း”၊ နိုင်ငံခြားမှထောက်ပံ့ငွေရရှိထားသည့် “အစွန်းရောက်များ” ကြောင့် ဆူပူ အုံကြွမှုဖြစ်ပွားခဲ့ကြောင်း ဖော်ပြထားသည့် ကြားဖြတ်အစီရင်ခံစာတစ်စောင် ထုတ်ပြန်ခဲ့ပါသည်။ ဖေဖော်ဝါရီလ တွင် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံရှိ UNOHCHR အဖွဲ့က ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် ဖြစ်ပွားခဲ့သည့် ဥပဒေမဲ့သတ်ဖြတ်မှုများ၊ အဓမ္မပြုကျင့်မှုများနှင့် အခြားမတရားဖိနှိပ်မှုများဆိုင်ရာ စွပ်စွဲမှုများပေါင်းစွာအကြောင်း အသေးစိတ်ပြန်ပြော ထားသည့် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်ရှိ ရိုဟင်ဂျာဒုက္ခသည်များနှင့် အင်တာဗျူးများအပေါ် အခြေခံလျက် အစီရင်ခံစာ တစ်စောင်ထုတ်ပြန်ခဲ့ပါသည်။ ဩဂုတ်လတွင် မောင်တောစုံစမ်းစစ်ဆေးရေးကော်မရှင်က ရခိုင်ပြည်နယ် မြောက်ပိုင်း၌ ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် ဖြစ်ပွားခဲ့သော မတရားဖိနှိပ်မှုများကို တပ်မတော်နှင့် ရဲတပ်ဖွဲ့များ၏ စုံစမ်း စစ်ဆေးမှုအသီးသီးအရ ရရှိလာသော အချက်အလက်များဖြင့် ၎င်း၏နောက်ဆုံးအစီရင်ခံစာကို ထုတ်ပြန်ခဲ့ပါ

သည်။ အဆိုပါအစီရင်ခံစာတွင် အစိုးရဦးဆောင်သည့် ကော်မရှင်က ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလနှင့် နိုဝင်ဘာလတွင် ဆောင်ရွက်ခဲ့သည့် ရခိုင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း စစ်ဆင်ရေးများ၌ လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များက လူ့ အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို ကျူးလွန်ခဲ့ကြောင်း စွပ်စွဲချက်များမှာ အခြေအမြစ်မရှိကြောင်း ဖော်ပြခဲ့ပါသည်။ နိုင်ငံတော်ရုပ်မြင်သံကြားအစီအစဉ်၌ မတရားဖိနှိပ်ခံရကြောင်း ပြောကြားထားသော ထိခိုက်ခံစားရသူများ ပြောကြားနေချိန်တွင် ကြားဖြတ်ကာ ၎င်းတို့၏ ထွက်ဆိုချက်များမှာ မှားယွင်းကြောင်း ထုတ်ပြန်ပြောကြားခဲ့ပြီး အခြားအစီအစဉ်တစ်ခုကို ပြောင်းလဲထုတ်လွှင့်ခဲ့ခြင်းအပါအဝင် ကော်မရှင်ကျင့်သုံးသည့် နည်းလမ်းတွင် ကြီးမားသည့် အားနည်းချက်များရှိကြောင်း နိုင်ငံတကာကျွမ်းကျင်ပညာရှင်များက ထောက်ပြခဲ့ကြပါသည်။ စက်တင်ဘာလ ကုန်ဆုံးချိန်တွင် မြန်မာနိုင်ငံအမျိုးသား လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်၏ ကော်မရှင်ဝင်တစ်ဦးသည် ရခိုင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းသို့ လာရောက်ခဲ့ပြီး ၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လတွင် နယ်မြေရှင်းလင်းရေး ဆောင်ရွက် ရာ၌ လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များအနေဖြင့် မတော်မလျော်အင်အားသုံး၍ ဖြေရှင်းခဲ့ခြင်းမရှိကြောင်း သို့မဟုတ် အခြား လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို မကျူးလွန်ခဲ့ကြောင်း ထုတ်ပြန်ပြောကြားခဲ့ပါသည်။

နိုင်ငံတော်အတိုင်ပင်ခံပုဂ္ဂိုလ် ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်က ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် ဖွဲ့စည်းခဲ့ပြီး ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ အထွေထွေအတွင်းရေးမှူးဟောင်း ကိုဖီအာနန်ဦးဆောင်သော ရခိုင်ပြည်နယ်ဆိုင်ရာ အကြံပေးကော်မရှင်က ဩဂုတ်လ ၂၅ ရက်တွင် အကြံပြုချက်များပါဝင်သည့် နောက်ဆုံးအစီရင်ခံစာကို ထုတ်ပြန်ခဲ့ပါသည်။ အစီရင်ခံ စာတွင် “နှစ်ပေါင်းကြာရှည်စွာ နိုင်ငံမဲ့ဖြစ်နေခြင်းနှင့် ခွဲခြားနှိမ့်ချဆက်ဆံခံခဲ့ရခြင်းတို့က မွတ်စလင်လူ့အဖွဲ့ အစည်းအတွက် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခံရခြင်းကို လွယ်ကူစွာဖြစ်ပေါ်စေကြောင်း” ဖော်ပြထားသည်။ ကော်မရှင်၏အကြံပြုချက်တွင် နိုင်ငံမဲ့ဖြစ်နေသူများအတွက် နိုင်ငံသားစိစစ်ရေးလုပ်ငန်းစဉ်ကို အရှိန်အဟုန်မြှင့် ဆောင်ရွက်ရန်၊ လွတ်လပ်စွာသွားလာခွင့်အပေါ် ကန့်သတ်ချက်များကို အပြီးသတ်ဖြေလျှော့ရန်၊ ဒေသတွင်း အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများတွင် လူနည်းစုများကိုယ်စားပြုပါဝင်ခွင့်ရရှိအောင် ဆောင်ရွက်ရန်၊ နေရပ်စွန့်ခွာ နေရသူများနေထိုင်သည့် စခန်းများကို ပိတ်သိမ်းရန်နှင့် နေရပ်စွန့်ခွာထွက်ပြေးနေရသူများအနေဖြင့် မိမိတို့၏နေအိမ်များသို့ လုံခြုံစွာ၊ ၎င်းတို့၏သဘောဆန္ဒအလျောက် ပြန်နိုင်အောင် ဆောင်ရွက်ပေးရေးတို့ ပါဝင်သည်။ အစိုးရက အဆိုပါအကြံပြုချက်များကို အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်မည်ဖြစ်ကြောင်း ကတိကဝတ်ပြုခဲ့သော်လည်း နှစ်ကုန်ရောက်သည်အထိ အကောင်အထည်ဖော်မှု အဆင့်ဆင့်ကို မဆောင်ရွက်သေးပါ။

၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ ၂၄ ရက်တွင် တပ်မတော်က ကချင်နစ်ခြင်းခရစ်ယာန်အသင်းတော်၏ ဘာသာရေးဆရာနှစ်ဦးဖြစ်သည့် ဦးဒွယ်ဒွေးနောင်လတ်နှင့် သူ၏တူ ဦးလမ်ဂျော်ဂမ်ဆိုင်းတို့ကို ရှမ်းပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း မုံးကိုးမြို့တွင် ဖမ်းဆီးထိန်းသိမ်းခဲ့ပါသည်။ တပ်မတော်က အဆိုပါ ဘာသာရေး ဆရာနှစ်ဦးကို ဖမ်းဆီးထားကြောင်း ဇန်နဝါရီလကုန်အထိ ထုတ်ဖော်ပြောကြားခြင်း မရှိခဲ့ကြောင်း အရပ်ဘက်အဖွဲ့အစည်းများက ပြောကြားခဲ့ကြသည်။ အဆိုပါဘာသာရေးဆရာနှစ်ဦးသည် တပ်မတော်က ဖျက်ဆီးခဲ့သည်ဟု စွပ်စွဲနေကြသော မုံးကိုးမြို့ရှိ ခရစ်ယာန်ဘုရားကျောင်းနှင့်ပတ်သက်၍ သတင်းထောက်များကို ပြောကြားခဲ့ပြီးနောက် ထိုသို့ဖမ်းဆီးထိန်းသိမ်းခံခဲ့ရခြင်းဖြစ်သည်။ ဇန်နဝါရီလတွင် တပ်မတော်က အဆိုပါဘာသာရေးဆရာနှစ်ဦးအပေါ် ဧကအိုင်အေကို ကူညီထောက်ပံ့ပေးမှုနှင့် လိုင်စင်မဲ့

၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဘာသာရေးလွတ်လပ်ခွင့် အစီရင်ခံစာ
အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာန၊ ဒီမိုကရေစီ၊ လူ့အခွင့်အရေးများနှင့် လုပ်သားရေးရာဗျူရို

မော်တော်ဆိုင်ကယ်များကို လက်ဝယ်ထားမှုဖြင့် မတရားအသင်းဆက်သွယ်မှု အက်ဥပဒေအရ တရားစွဲဆိုခဲ့ပါသည်။ အဆိုပါဘာသာရေးဆရာများက ၂၀၁၆ ခုနှစ် ပဋိပက္ခဖြစ်ပွားစဉ် မြန်မာတပ်မတော်က အရပ်သားများကို ဖုံးခွဲတိုက်ခိုက်ခဲ့ကြောင်း ဦးအိုအေသတင်းဌာန သို့ ပြောကြားခဲ့မှုအပေါ် အခြေခံလျက် တပ်မတော်က မတ်လတွင် အသရေဖျက်မှုဖြင့် ထပ်မံတရားစွဲဆိုခဲ့သည်။ အောက်တိုဘာလ ၂၇ ရက်တွင် တရားရုံးက အဆိုပါဘာသာရေးဆရာနှစ်ဦးကို ပြစ်မှုထင်ရှားကြောင်း အမိန့်ချမှတ်ပြီး ဦးဒွယ်ဒေါ့နောင်လတ်ကို အသရေဖျက်မှု၊ မတရားအသင်း ဆက်သွယ်မှု အက်ဥပဒေနှင့် ပို့ကုန်၊ သွင်းကုန်ဆိုင်ရာဥပဒေကို ချိုးဖောက်မှုအတွက် ထောင်ဒဏ်လေးနှစ်နှင့် သုံးလ ချမှတ်ခဲ့ပြီး ဦးဂမ်ဆိုင်ကို မတရားအသင်းဆက်သွယ်မှု အက်ဥပဒေနှင့် ပို့ကုန်သွင်းကုန်ဆိုင်ရာဥပဒေကို ချိုးဖောက်မှု အတွက် ထောင်ဒဏ် နှစ်နှစ်နှင့် သုံးလ ချမှတ်ခဲ့သည်။ ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်ခံရချိန်တွင် အဆိုပါဘာသာရေး ဆရာနှစ်ဦးမှာ ၁၀ လကြာ ဖမ်းဆီးထိန်းသိမ်းခံခဲ့ရပြီးဖြစ်သောကြောင့် အဆိုပါအချိန်ကာလကို ထောင်ဒဏ် ချမှတ်ခံရသည့် အချိန်ကာလမှ နုတ်ပယ်ခဲ့သည်။

၂၀၁၆ ခုနှစ်နှောင်းပိုင်း စစ်ဆင်ရေးလုပ်ဆောင်ချက်များဆောင်ရွက်စဉ် အာဏာပိုင်များက မတရား နိုင်ထက်စီးနင်းပြုကျင့်မှုများကို ကျူးလွန်ခဲ့ကြောင်း၊ နောက်နှစ်တွင်လည်း အဆိုပါတိုက်ခိုက်မှုများတွင် ပါဝင်ပတ်သက်ကြောင်း ယူဆရသူများအပေါ် မတရားနိုင်ထက်စီးနင်းပြုကျင့်ခဲ့ကြောင်း နိုင်ငံတကာ လေ့လာစောင့်ကြည့်သူများက သတင်းထုတ်ပြန်ခဲ့ပါသည်။ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ အကြမ်းဖက်မှုဖြစ်စဉ်နောက်ပိုင်း ရဲတပ်ဖွဲ့နှင့် လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များက ရိုဟင်ဂျာအမျိုးသား ရာပေါင်းများစွာကို အလျဉ်းသင့်သလို ဖမ်းဆီးထိန်းသိမ်းခံခဲ့ကြကြောင်း သတင်းများ ထွက်ပေါ်လာခဲ့ပါသည်။ အဆိုပါ ဖမ်းဆီးခံထားရသူများထဲမှ အချို့မှာ တစ်နှစ်ကျော်ကြာ ထောင်ထဲနေခဲ့ရပြီးနောက် ပူးတွဲတရားပြိုင် ရာပေါင်းများစွာနှင့်အတူ တရားရင်ဆိုင်ခဲ့ရကြောင်း သိရှိရသည်။

မေလ ၂၄ ရက်တွင် နိုင်ငံတော်သမ္မတဦးထင်ကျော်၏ လွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့်ဖြင့် အစိုးရက ဘာသာ ပေါင်းစုံ လှုပ်ရှားသူ မွတ်စလင်များဖြစ်ကြသည့် ဇော်ဇော်လတ်နှင့် ပွင့်ဖြူလတ်တို့အပါအဝင် အကျဉ်းသား ၂၅၉ ဦးကို လွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့်ပေးခဲ့ပါသည်။ အဆိုပါလွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့် ရရှိသူများထဲတွင် နောက်ပိုင်း၌ ရုပ်သိမ်းသွားပြီဖြစ်သည့် အရေးပေါ်စီမံမှုအက်ဥပဒေအရ ၂၀၁၄ ခုနှစ်က ဖမ်းဆီးခံခဲ့ရသည့် မွတ်စလင် မြန်မာတပ်ဖွဲ့မှ အကျဉ်းသား ၁၂ ဦးအနက် ခုနှစ်ဦးလည်းပါဝင်သည်။ အဆိုပါ အကျဉ်းသားများသည် အခြားစွဲချက်များအနက် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ၏သင်တန်းတွင် တက်ရောက်ခဲ့ကြောင်း စွပ်စွဲခံထားရသူများ ဖြစ်ကြသည်။

ဘာသာရေးအဖွဲ့အစည်းများစွာနှင့် အန်ဂျီအိုများစွာ၏ ပြောကြားချက်များအရ ဘာသာရေးနှင့် ဆက်နွယ် မှုရှိသော အန်ဂျီအိုအပါအဝင် မှတ်ပုံတင်ခွင့်ပြုရမည့် အန်ဂျီအိုများစွာ ကျန်ရှိနေကြောင်း၊ ဒေသန္တရ အစိုးရအဖွဲ့များ၏ လုပ်ငန်းစဉ် အဆင့်ဆင့်ဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်မှုအားနည်းချက်များကြောင့် အဆိုပါကိစ္စမှာ မပြီးပြတ်နိုင်ကြောင်း သိရသည်။ မှတ်ပုံမတင်ခြင်းက အချို့ကိစ္စရပ်များမှအပ အဖွဲ့အစည်းများအလိုက်ဖြစ်စေ၊

တစ်ဦးချင်းစီအလိုက်ဖြစ်စေ ဘာသာရေးဆိုင်ရာ လုပ်ဆောင်ချက်များကို ဆောင်ရွက်ခြင်းအပေါ် အဟန့်အတားမဖြစ်စေကြောင်း အဆိုပါအဖွဲ့အစည်းများက ပြောကြားကြသည်။

ကချင်ပြည်နယ်တွင် အစိုးရနှင့် လက်နက်ကိုင်များအကြား တိုက်ခိုက်မှုများသည် ၂၀၁၁ ခုနှစ်၌ ပြန်လည်စတင်လာခဲ့ကာ ဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေခဲ့ပြီး ရှမ်းပြည်နယ်တွင် တိုက်ခိုက်မှုများသည်လည်း လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့သစ်များနှင့် တပ်မတော်အကြား တိုက်ခိုက်မှုများရှိနေသည့်အလျောက် ဆက်လက် မြင့်မားလာကြောင်း သတင်းများအရ သိရသည်။ ကုလသမဂ္ဂကထုတ်ပြန်သည့် ကိန်းဂဏန်းများအရ ခရစ်ယာန်ဘာသာဝင်များနှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များ အများဆုံးနေထိုင်ပြီး အခြားဘာသာဝင်များလည်း နေထိုင်ကြသော ကချင်ပြည်နယ်နှင့် ရှမ်းပြည်နယ် မြောက်ပိုင်းတို့တွင် ပဋိပက္ခကြောင့် နေရပ်စွန့်ခွာ ထွက်ပြေးသူ အရပ်သားဦးရေ ၁၀၀,၀၀၀ နီးပါး ရှိသည်ဟု သိရှိရသည်။

အချို့ကျေးရွာများတွင် မွတ်စလင်များ ဘာသာရေးအဆောက်အအုံများ၌ ဘုရားဝတ်ပြု ဆုတောင်းခြင်းကို ဒေသဆိုင်ရာအာဏာပိုင်များက ဟန့်တားခဲ့ကြကြောင်း သတင်းများအရ သိရှိရသည်။ ရခိုင်ပြည်နယ် မြောက်ပိုင်းရှိ ရိုဟင်ဂျာများကိုလည်း လူမြင်ကွင်းတွင် လူဦးရေ ငါးဦးထက်ပို၍ လူစုလူဝေး မပြုလုပ်ရန် တားမြစ်ထားကြောင်း သတင်းများအရ သိရှိရသည်။

ဒီဇင်ဘာလ ၉ ရက်တွင် ချင်းလူမျိုးခရစ်ယာန်များနေထိုင်သည့် မကွေးတိုင်းဒေသကြီး၊ ကန်သာကျေးရွာအုပ်စုရှိ ဒေသဆိုင်ရာ အစိုးရအာဏာပိုင်များက ပုဂ္ဂလိကနေအိမ်တွင် စီစဉ်ထားပြီးဖြစ်သည့် ခရစ္စမတ် အကြိုဘုရားဝတ်ပြု ဆုတောင်းမှုကို ပြုလုပ်ရန်တားမြစ်သော စာတစ်စောင်ကို ထုတ်ပြန်ခဲ့ပါသည်။ အဆိုပါ စာထဲတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် အိမ်နီးချင်းများက အဆိုပါဆုတောင်းမှုသည် ဘာသာရေး ပဋိပက္ခကိုဖြစ်စေနိုင်သည် ဟု ဒေသန္တရအစိုးရအရာရှိများကို အကြံပြုတင်ပြထားကြောင်း ဖော်ပြပါရှိသည်။

ဘုရားဝတ်ပြုရာနေရာများနှင့် ပွဲတော်များပြင်ပတွင် ဘာသာရေးပွဲတော်များ ကျင်းပခြင်း အပါအဝင် အများပြည်သူဆိုင်ရာ ပွဲတော်များအတွက် ကြိုတင်ခွင့်ပြုချက်တောင်းခံရန်လိုအပ်ကြောင်း သတ်မှတ် ချက်များကို အစိုးရက ဖြေလျှော့ပေးခဲ့ပါသည်။ သို့သော်လည်း လက်ရှိဘာသာရေးဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများက ယခင်စည်းမျဉ်းဟောင်းအတိုင်း ဆက်လက်လိုက်နာ ဆောင်ရွက်နေကြဆဲဖြစ်ပါသည်။ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဥပဒေပြန်လည် ပြင်ဆင်ချက်အရ အများပြည်သူဆိုင်ရာ ပွဲတော်အခမ်းအနားများအတွက် ဒေသဆိုင်ရာ အစိုးရအဖွဲ့ထံသို့ အကြောင်းကြားစာပေးပို့ရန်သာ လိုအပ်သည်။ သို့သော်လည်း လက်ရှိဘာသာရေးဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများနှင့် အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများစွာက ၎င်းတို့အနေဖြင့် ပွဲတော်၊ အခမ်းအနားမကျင်းပမီ ရပ်ကွက်၊ မြို့နယ်နှင့် ဒေသဆိုင်ရာ အခြားအာဏာပိုင်များခွင့်ပြုကြောင်း အကြောင်းကြားစာကို ရယူခြင်းကို ပိုမိုနက်သက်ကြောင်း ပြောကြားခဲ့ကြပါသည်။ ဘာသာရေး သို့မဟုတ် ဘာသာရေးနှင့်မသက်ဆိုင်သည့် အချို့ပွဲတော်၊ အခမ်းအနား များအတွက် တင်းကျပ်သည့် လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ စည်းကမ်းသတ်မှတ်ချက်များ သို့မဟုတ် အခြားကန့်သတ်ထိန်း ချုပ်မှုများပါဝင်သော ခွင့်ပြုစာများကို ရရှိခဲ့ကြကြောင်း သတင်းများအရ သိရှိရသည်။

ခရစ်ယာန်ဘာသာရေးဆိုင်ရာဆွေးနွေးပွဲများ၊ သမ္မာကျမ်းစာ သင်ကျောင်းများနှင့် အာရဗီ စာသင်ကျောင်းများကို ဆက်လက်ဖွင့်လှစ်ဆောင်ရွက်ကြသည်။

ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များ၏ ဆွေးနွေးပွဲများ၊ ဗုဒ္ဓဘာသာသင်တန်းပြု လုပ်ငန်းများအတွက် ငွေရေးကြေးရေးအရ အစိုးရက ဆက်လက်ပံ့ပိုးပေးခဲ့ပြီး နိုင်ငံတော်သံဃမဟာနယကအဖွဲ့၏ ဦးဆောင်မှုဖြင့် ရန်ကုန်မြို့နှင့် မန္တလေးမြို့တို့တွင် ဗုဒ္ဓဘာသာ ဘုန်းတော်ကြီးများကို ပရိယတ္တိစာပေ သင်ကြားပေးသော နိုင်ငံတော်သံဃတက္ကသိုလ်နှစ်ခုနှင့် ရန်ကုန်မြို့ရှိ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ထေရဝါဒဗုဒ္ဓတက္ကသိုလ်တို့ကိုလည်း ငွေရေးကြေးရေးအရ ဆက်လက် ပံ့ပိုးပေးခဲ့သည်။

အခြားဘာသာရေးလူနည်းစုများနှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်အဖွဲ့အစည်းများအနေဖြင့် ဘုရားပုထိုးများ၊ ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းများ၊ ဓမ္မာရုံအသစ်များတည်ဆောက်ရန် ခွင့်ပြုမိန့်လျှောက်ထားခြင်း ကိစ္စရပ်များတွင် အခက်အခဲများ ကြုံတွေ့ရလေ့မရှိကြောင်း ဘာသာရေးအဖွဲ့အစည်းများက ပြောကြားကြသည်။ သာသနာရေးဝန်ကြီးဌာနက နိုင်ငံတော်မဟာသံဃနာယကအဖွဲ့နှင့် ဘာသာရေးပွဲတော်အခမ်းအနားများကို ငွေရေးကြေးရေးအရ ထောက်ပံ့ပေးခဲ့ကြောင်း ဘာသာရေးအဖွဲ့အစည်းများက ပြောကြားကြသည်။

ဘုရားရှိခိုးခြင်းမှာ ကျောင်းသင်ရိုးညွှန်းတမ်းတွင် မပါမဖြစ်ပါဝင်သည့် ကဏ္ဍတစ်ရပ် မဟုတ်တော့သော်လည်း အစိုးရစာသင်ကျောင်းများရှိ ဆရာ၊ ဆရာမအချို့က ကျောင်းသူကျောင်းသားများကို ဗုဒ္ဓဘာသာဘုရား ရှိခိုးရန် ဆက်လက်ပြောကြားခြင်းများ ရှိနေသေးကြောင်း၊ စာသင်ခန်းအများစုတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာဘုရားစင် သို့မဟုတ် ဗုဒ္ဓရုပ်ပွားတော်များ ထားရှိကြောင်း သတင်းများအရ သိရပါသည်။

သွားလာခွင့်အပေါ် ကန့်သတ်ထားခြင်းကြောင့် ရိုဟင်ဂျာအများစုသည် နိုင်ငံတော်ကဖွင့်လှစ်ထားသည့် စာသင်ကျောင်းများတွင် ပညာသင်ယူခွင့်မရနိုင်ကြောင်း သတင်းများအရ သိရပါသည်။ အာဏာပိုင်များက ရခိုင်ပြည်နယ်ရှိ အထက်တန်းပညာအောင်မြင်ပြီး ရိုဟင်ဂျာများနှင့် နေရပ်စွန့်ခွာတိမ်းရှောင်နေရသူများ၏ စခန်းများတွင် နေထိုင်သည့် အခြားပုဂ္ဂိုလ်များကို ကောလိပ် သို့မဟုတ် တက္ကသိုလ်များတွင် တက်ရောက် ပညာသင်ယူနိုင်ရန်အလို့ငှာ ရခိုင်ပြည်နယ်ပြင်ပသို့ သွားရောက်ခွင့်မပြုပါ။ နိုင်ငံသားစိစစ်ရေးကတ်ပြား မကိုင်ဆောင်ထားသော တက္ကသိုလ်ကျောင်းသား၊ ကျောင်းသူများ၏ ဘွဲ့ရယူခွင့်ကို အာဏာပိုင်များက ဆက်လက်တားမြစ်ထားခဲ့သည်။ ၎င်းမှာ အထူးသဖြင့် မွတ်စလင်ကျောင်းသူ၊ ကျောင်းသားများဖြစ်ကြသော ဘာသာရေးလူနည်းစုမှ ကျောင်းသူ၊ ကျောင်းသားများအပေါ် ဆိုးရွားစွာအကျိုးသက်ရောက်စေပါသည်။ အဆိုပါကျောင်းသူ၊ ကျောင်းသားများမှာ အတန်းတက်ရောက်ခွင့်၊ စာမေးပွဲဖြေဆိုခွင့်များကို ရရှိကြသော်လည်း နိုင်ငံသားစိစစ်ရေးကတ်ပြားမရှိပါက၊ ဒီပလိုမာဘွဲ့များကို ရယူခွင့်မရှိပါ။ နိုင်ငံသားစိစစ်ရေးကတ်ပြား လျှောက်လွှာများတွင် အချို့ဘာသာရေး လူနည်းစုများကို “နိုင်ငံခြား” တိုင်းရင်းသားနည်းစုအဖြစ် ဖြည့်သွင်းစေခဲ့ပါသည်။

ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များ၊ ခရစ်ယာန်ဘာသာဝင်များ၊ ဟိန္ဒူဘာသာဝင်များနှင့် မွတ်စလင်ဘာသာဝင်များ အပါအဝင် နိုင်ငံတစ်ဝန်းလုံးရှိ ဘာသာရေးအဖွဲ့အစည်းများအားလုံးက ဘာသာရေးအဆောက်အအုံသစ်များ တည်ဆောက်ခွင့်နှင့် တည်ရှိနေသည့် ဘာသာရေးအဆောက်အအုံဟောင်းများကို ပြန်လည်ပြုပြင်

၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဘာသာရေးလွတ်လပ်ခွင့် အစီရင်ခံစာ
အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာန၊ ဒီမိုကရေစီ၊ လူ့အခွင့်အရေးများနှင့် လုပ်သားရေးရာဗျူရို

မွမ်းမံခွင့်တို့ကို လျှောက်ထားရယူရာတွင် အခက်အခဲများစွာရှိနေကြောင်း၊ နှစ်ပေါင်းများစွာ နှောင့်နှေးကြန့်ကြာနိုင်ကြောင်း ပြောကြားခဲ့ကြပါသည်။ သို့ရာတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များက အခြားဘာသာဝင်အဖွဲ့အစည်းများအနေဖြင့် အဆိုပါ ခွင့်ပြုမိန့်များ ရရှိရန်မှာ ပိုမိုခက်ခဲကြောင်း ပြောကြားခဲ့ပါသည်။ ခွင့်ပြုချက်ပေါင်းများစွာမှာ လိုအပ်ကြောင်း၊ အစိုးရဌာနများအကြား လုပ်ပိုင်ခွင့်များ မရှင်းလင်းခြင်း၊ ခွင့်ပြုမိန့်လျှောက်ထားချက်များကို ပြန်လည်ဖြေကြား ဆောင်ရွက်ရန် လွန်စွာ နှောင့်နှေးကြန့်ကြာခြင်းတို့က လိုအပ်သည့် ခွင့်ပြုမိန့်များမရရှိဘဲ ဘုရားဝတ်ပြုရာနေရာများကို တည်ဆောက်ခြင်းများကို ဖြစ်ပွားစေခဲ့ပါသည်။ ထိုအချက်ကပင်လျင် အဆိုပါအခြားဘာသာဝင် အဖွဲ့ အစည်းများအပေါ် နောင်တွင် အစိုးရ၏ အရေးယူမှုများ သို့မဟုတ် အခြားဘာသာရေးအဖွဲ့အစည်းဝင်များ၏ ဖိအားပေးခြင်းခံရခြင်းများကို ဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။ ခွင့်ပြုမိန့်များရရှိရေးအတွက် အာဏာပိုင်များကို လာဘ်ထိုးရန်လိုအပ်သည်ဟုလည်း အချို့ကပြောကြသည်။

မန္တလေးမြို့တွင် ခွင့်ပြုမိန့်များကိုထုတ်ပေးရန် အဓိကတာဝန်ယူထားသော ဒေသဆိုင်ရာ အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေး ဦးစီးဌာနက လျှောက်ထားတင်ပြသည့် ဘုရားဝတ်ပြုရာ နေရာအသစ်တွင် ဘုရားဝတ်ပြုဆုတောင်းမှုများကို မပြုလုပ်ပါကြောင်း လျှောက်ထားသူများကို ဝန်ခံကတိပြုခိုင်းစေခဲ့သည်ဟု ခရစ်ယာန်များကပြောသည်။ ရန်ကုန်မြို့တွင် မေလက ဖြစ်ပွားခဲ့သည့် “လူထုဆူပူမှုကို ဖြစ်စေခဲ့သော တရားမဝင်ဗလီများနှင့် ဘုရားဝတ်ပြုဆုတောင်းမှုများ” နှင့်စပ်လျဉ်း၍ ဘာသာရေးအဆောက်အအုံသစ်များအတွက် ခွင့်ပြုမိန့်ဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းစဉ်ကို ဆိုင်းငံ့ထားကြောင်း ဒေသဆိုင်ရာ အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေး ဦးစီးဌာနက ဇူလိုင်တွင် ပြောကြားခဲ့ကြောင်းကိုလည်း ခရစ်ယာန်များကပြောကြသည်။ မန္တလေးမြို့တွင် အဆိုပါခွင့်ပြုမိန့်ကို လျှောက်ထားသော ဟိန္ဒူဘာသာရေး အဖွဲ့အစည်းကလည်း အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာနက ခွင့်ပြုမိန့်ကို နှစ်ကုန်ပိုင်းအထိ ပေးအပ်မည် မဟုတ်ကြောင်း ပြောကြားခဲ့သည်။ မန္တလေးတိုင်းဒေသကြီး၊ မိတ္ထီလာမြို့တွင် အာဏာပိုင်များက ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် ဖြစ်ပွားခဲ့သော ဘာသာရေးပဋိပက္ခနောက်ပိုင်း ပိတ်သိမ်းခဲ့သည့် ဗလီရှစ်ခုသို့ ဝင်ရောက်ခြင်း၊ အဆိုပါဗလီများတွင် သန့်ရှင်းရေးလုပ်ခြင်း၊ အဆိုပါဗလီများကို ပြန်လည်မွမ်းမံခြင်းတို့ကို တင်းကျပ်စွာတားမြစ်ထားသည်။ အခြားဗလီ ငါးခုသို့ ဝင်ထွက်သွားလာခွင့်ပြုထားသည်။ ရန်ကုန်မြို့နှင့် မန္တလေးမြို့တို့ရှိ ဗုဒ္ဓဘာသာ ခေါင်းဆောင်များက ဒေသဆိုင်ရာ အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေး ဦးစီးဌာနအနေဖြင့် ဘုန်းတော်ကြီးအချို့ တည်ဆောက်ရန် သို့မဟုတ် ပြန်လည်မွမ်းမံရန် တောင်းဆိုချက်များကို ငြင်းပယ်ခဲ့ပြီး အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေး ဦးစီးဌာနသို့ ပေးပို့သည့်အချက်အလက်များ ပြည့်စုံမှုမရှိခြင်းကြောင့် အခြားဘုန်းကျောင်းများကို ပိတ်သိမ်းခဲ့ကြောင်း ပြောကြားခဲ့ကြသည်။

ချင်းပြည်နယ်နှင့် ကချင်ပြည်နယ်ရှိ ခရစ်ယာန်ဘာသာဝင်အဖွဲ့အစည်းများက ဒေသဆိုင်ရာ အာဏာပိုင်များထံသို့ တင်ပြထားသော မြေယာအဆောက်အအုံများ မှတ်ပုံတင်ခြင်း၊ တည်ဆောက်ခြင်းနှင့် ပြုပြင်မွမ်းမံခြင်းဆိုင်ရာ လျှောက်လွှာများကို တရားဝင်ငြင်းပယ်ခြင်းမဟုတ်ဘဲ လျှောက်လွှာစိစစ်ခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်များ နှစ်ပေါင်းများစွာကြာ နှောင့်နှေးနေခြင်း သို့မဟုတ် လျှောက်လွှာများ ပျောက်ဆုံးခြင်းတို့နှင့် ရင်ဆိုင်နေရကြောင်း ပြောကြားကြသည်။ ဒေသဆိုင်ရာ အစိုးရအာဏာပိုင်များအနေဖြင့် ယခင်ဖျက်ဆီးခံထားရသည့် လက်ဝါးကပ်တိုင်များကို ပြန်လည်မွမ်းမံခွင့်နှင့် ချင်းပြည်နယ်ရှိ ခရစ်ယာန်ဘုရားကျောင်းများကို ပြန်လည်မွမ်းမံခွင့်နှင့် တည်ဆောက်ခွင့်တို့ကို ပေးအပ်ရန် နှောင့်နှေးကြန့်ကြာနေကြောင်းလည်း ပြောကြားချက်များအရ

သိရှိခဲ့ရပါသည်။ ချင်းပြည်နယ်ဒေသဆိုင်ရာ အာဏာပိုင်များက ခရစ်ယာန်ဘာသာရေးအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ဘုရားကျောင်းများ အနေဖြင့် မိမိတို့အမည်ပေါက် မြေယာဝယ်ယူခွင့်ဆိုင်ရာ လျှောက်လွှာများကို ဆက်လက်စိစစ်ရန် အချိန်ဆွဲထား ခဲ့ကြောင်းလည်း ပြောကြားချက်များအရ သိရှိရသည်။ အဆိုပါဘာသာရေးအဖွဲ့အစည်းမှ အဖွဲ့ဝင်တစ်ဦးချင်းစီက အစိုးရလက်ခံနိုင်လောက်သည့် အနေအထားဖြစ်သော အဖွဲ့အစည်း၏ကိုယ်စား မြေကွက်ဝယ်ယူခြင်းဖြင့် အဆိုပါလိုအပ်ချက်ကို ဖြည့်ဆည်းပေးခဲ့ကြောင်း ဘာသာရေးအဖွဲ့အစည်းများက ပြောကြားကြသည်။

ခရစ်ယာန်နှင့် မွတ်စလင်ဘာသာရေးအဖွဲ့အစည်းများသည် ဒေသန္တရအာဏာပိုင်များ၏ အလွတ် သဘော ခွင့်ပြုချက်ဖြင့်သာ ဆက်လက်တည်ဆောက်နိုင်သည့် နေရာများဖြစ်ကြသော လမ်းများ၏ဘေးတွင် သော်လည်းကောင်း၊ အခြားမထင်မရှားနေရာများတွင်သော်လည်းကောင်း ဘုရားဝတ်ပြုရာ အဆောက်အအုံ ငယ်များ တည်ဆောက်ရန် ကြိုးပမ်းခဲ့ကြောင်း ဘာသာရေးအဖွဲ့အစည်းများက ပြောကြားကြသည်။

တရားဝင်အဆောက်အအုံ ဆောက်လုပ်ခွင့်တင်ပြချက်များမှာ လွန်စွာနှောင့်နှေးကြန့်ကြာမှုနှင့် ရင်ဆိုင် နေကြောင်း၊ ခွင့်ပြုချက်ရရှိထားပြီးသား အခြေအနေများကိုပင် ပြန်လည်ပြင်ဆင်ခဲ့ကြကြောင်း မွတ်စလင်အဖွဲ့ အစည်းများ၏ ပြောကြားချက်များအရ သိရှိရသည်။ အာဏာပိုင်များက အချို့ကိစ္စရပ်များတွင် အဆောက်အဦး အတွင်း ပြုပြင်ထိန်းသိမ်းရေးကို ခွင့်ပြုပေးသော်လည်း တည်ရှိနေသည့်ဗလီများကို ပြန်လည်ပြုပြင်ခွင့်ကို အာဏာပိုင်များထံမှ ရရှိရန် လွန်စွာခက်ခဲကြောင်းလည်း ပြောကြားခဲ့ကြပါသည်။ မန္တလေးတိုင်းဒေသကြီးရှိ မိတ္ထီလာမြို့၊ မွန်ပြည်နယ်ရှိ မော်လမြိုင်မြို့၊ ရခိုင်ပြည်နယ်ရှိ စစ်တွေမြို့၊ ရန်ကုန်မြို့နှင့် အခြားနယ်မြေဒေသများ တွင် သမိုင်းဝင်ဗလီများကို အာဏာပိုင်များက ပုံမှန်ထိန်းသိမ်းခွင့်မပြုသောကြောင့် အဆိုပါဗလီများမှာ ဆက်လက် ပျက်စီးယိုယွင်းလျက် ရှိပါသည်။

ရိုဟင်ဂျာများသည် အစိုးရဝန်ထမ်းရာထူးနေရာများတွင် အလုပ်ဝင်ရောက်လုပ်ကိုင်ခွင့် မရရှိသေးပါ။ ရခိုင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းရှိ မောင်တောမြို့တွင် ၂၀၀၅ ခုနှစ်က ထုတ်ပြန်ခဲ့သည့် ဒေသတွင်းအမိန့်အရ ရိုဟင်ဂျာများ အများစုဖြစ်သော ဒေသနေပြည်သူများအနေဖြင့် ထိမ်းမြားလက်ထပ်ရန်အတွက် ဒေသဆိုင်ရာ ခွင့်ပြုမိန့်ကို ရယူရန်လိုအပ်ပါသည်။ ထို့ပြင် ရခိုင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းတွင် ထုတ်ပြန်သတ်မှတ်ထားပြီး ရံဖန်ရံခါ ကျင့်သုံးသည့် ရိုဟင်ဂျာမိသားစုများအတွက် သားသမီး နှစ်ဦးသာ ယူခွင့်မူဝါဒအပေါ် စိုးရိမ်မှုများရှိကြောင်း အချို့ ရိုဟင်ဂျာများက ပြောကြားကြသည်။

ဘားအံမြို့နယ်မှ မွတ်စလင်များအနေဖြင့် ခရီးသွားလာလိုပါက ဒေသဆိုင်ရာ အုပ်ချုပ်ရေးမှူးများထံ အကြောင်းကြားရမည်ဖြစ်ပြီး ဒေသဆိုင်ရာအုပ်ချုပ်ရေးမှူးများ၏ တရားဝင်ခွင့်ပြုချက်ကို ရယူရန်လိုအပ်ကြောင်း ကရင်ပြည်နယ်၊ ဘားအံမြို့နယ်ရှိ ဒေသဆိုင်ရာအစိုးရအာဏာပိုင်များက စက်တင်ဘာလ ၁၈ ရက်တွင် စာဖြင့် ထုတ်ပြန်သတ်မှတ်ခဲ့ပါသည်။ အဆိုအမိန့်ကို လက်တွေ့လိုက်နာကျင့်သုံးကြစေရန် ဆောင်ရွက်မှုမှာ စည်းစနစ် မကျဘဲ နောင်တွင် ကရင်ပြည်နယ်ဝန်ကြီးချုပ်က အဆိုပါအမိန့်ကို ရုပ်သိမ်းခဲ့ကြောင်း ပြောကြားချက်များအရ သိရှိရသည်။ စက်တင်ဘာလတွင် ရခိုင်ပြည်နယ်တောင်ပိုင်း သံတွဲလေဆိပ်တွင် ငပလီကမ်းခြေသို့သွားကြမည့်

အဖွဲ့အစည်းအချို့ကို ပါဝင်သည့် မွတ်စလင်ခရီးသည်များ၏အမည်နှင့် တည်းခိုမည့် နေရာများကို လေဆိပ်အရာရှိများက တောင်းဆိုခဲ့ကြသည်။

နိုင်ငံတကာလွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့်အဖွဲ့က ၂၀၁၂ ခုနှစ်တွင် ဖြစ်ပွားခဲ့သည့် လူမျိုးစုနှစ်စုအကြား ပဋိပက္ခ ဖြစ်ပွားချိန်မှစတင်ရှိနေသော ရိုဟင်ဂျာ ဒုက္ခသည် စခန်းများ၏အခြေအနေ နှစ်နှစ်ကြာလေ့လာဆန်းစစ်ချက် တစ်စောင်ကို နိုဝင်ဘာလတွင် ထုတ်ပြန်ခဲ့ပါသည်။ အဆိုပါစခန်းများသည် အချို့က "ဟင်းလင်းပြင်အကျဉ်းထောင်" ဟုတင်စားခေါ်ဝေါ်ကြသည့် နေထိုင်ရာနေရာကိုပေးလျက် ရိုဟင်ဂျာ အမျိုးသားများနှင့် အမျိုးသမီးများကို အခြားလူမျိုးစုများနှင့် ခွဲခြားထားကာ စားနပ်ရိက္ခာနှင့် အခြေခံ လိုအပ်ချက်များ အနည်းငယ်သာ ထောက်ပံ့ပေးထားသည့်အပြင် ၎င်းတို့၏ လွတ်လပ်စွာ သွားလာခွင့်အပေါ် ပိုမိုတင်းကျပ်ထားကြောင်း အဆိုပါအစီရင်ခံစာတွင် ဖော်ပြထားသည်။

ရခိုင်ပြည်နယ်ရှိ အစိုးရနှင့် လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များက ဩဂုတ်လအစပိုင်းတွင်ဖြစ်ပွားသည့် အကြမ်းဖက်မှု မတိုင်မီနှင့် ပြီးနောက် ပြည်တွင်းနေရပ်စွန့်ခွာဒုက္ခသည်များအပါအဝင် မွတ်စလင်ရိုဟင်ဂျာ အများစုပါဝင်သော တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စုများစွာ၏ သွားလာခွင့်အပေါ် ကန့်သတ်ချက်များကို ချမှတ်ခဲ့ကြပါသည်။ အဆိုပါ ကန့်သတ်ချက်များမှာ ရိုဟင်ဂျာများ၏ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းခွင့်၊ ဈေးများသို့ သွားလာခွင့်နှင့် အခြားအခြေခံ လိုအပ်ချက်များ ရပိုင်ခွင့်၊ အခြားလူမှုအသိုင်းအဝိုင်းများနှင့် ဆက်ဆံခွင့်တို့အပေါ် ဆိုးရွားစွာ အဟန့်အတား ဖြစ်စေကြောင်း အန်ဂျီအိုများ၏ပြောကြားချက်များနှင့် ကိုဖီအာနန်အစီရင်ခံစာအရ သိရသည်။ အရပ်ဘက် အဖွဲ့အစည်းများ၏ ပြောကြားချက်များအရ အစိုးရအာဏာပိုင်များက ရိုဟင်ဂျာများကို ဆေးရုံများသို့ သွားလာခွင့်အပါအဝင် အခြေခံလိုအပ်ချက်များကို ပုံမှန်ရယူခွင့်ကို ငြင်းပယ်ခဲ့ပြီး ထိုသို့သွားလာခွင့်၊ အခြေခံလိုအပ်ချက် များကို ရယူခွင့်တို့ကို ခက်ခဲရှုပ်ထွေးသော ခွင့်ပြုချက်တောင်းခံမှုလုပ်ငန်းစဉ်မှတစ်ဆင့်သာ ရယူနိုင်ပါသည်။ ထို့ပြင် အဆိုပါနယ်မြေဒေသရှိ ကန့်သတ်ခံထားရသည့် လူအများစုမှာ မွတ်စလင်များဖြစ်ကြပြီး မည်သည့် ဘာသာဝင်ပင်ဖြစ်စေကာမူ မွတ်စလင်နှင့်ပုံစံတူသူများ ခရီးသွားလာသောအခါ လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များ၏ ပိုမိုစိစစ် မှုများနှင့် ကြုံတွေ့ခဲ့ရပါသည်။

မွတ်စလင်နှင့် ဟိန္ဒူရိုဟင်ဂျာနှင့် အခြားလူမျိုးများအပါအဝင် အစိုးရက နိုင်ငံခြားသားများအဖြစ် သတ်မှတ်ထားသူများ ရခိုင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းရှိ မြို့နယ်များအချင်းချင်းသို့ ကူးသန်းသွားလာခြင်းအပေါ် ချမှတ်ထားသည့် ကန့်သတ်ချက်များသည် မြို့နယ်အလိုက်ကွာခြားမှုရှိပြီး အများအားဖြင့် လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေး ပုံစံဖြင့် လျှောက်ထားရန် လိုအပ်ပါသည်။ ခရီးသွားသူသည် သန်းခေါင်စာရင်းမူရင်း၊ ယာယီမှတ်ပုံတင်ကတ်ပြား နှင့် ထောက်ခံသူနှစ်ဦး၏ ထောက်ခံချက်များကို တင်ပြနိုင်မှသာ မြို့နယ်လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေးနှင့် အမျိုးသား မှတ်ပုံတင်ရေးဦးစီးဌာနမှ အဆိုပါပုံစံကို ရယူနိုင်ပါသည်။ အဆိုပါပုံစံက ၁၄ ရက်ကြာ ခရီးသွားလာခွင့်ကို ခွင့်ပြုသည်။ အာဏာပိုင်များက ရခိုင်ပြည်နယ်ပြင်ပတွင် နေထိုင်ကြသော မွတ်စလင်များကို ပိုမိုလွတ်လပ်စွာ သွားလာခွင့်ပြုထားသော်လည်း အဆိုပါမွတ်စလင်များ ရခိုင်ပြည်နယ်သို့ ဝင်ထွက်သွားလာခွင့်အပေါ် ကန့်သတ် ချက်များ ရှိနေဆဲဖြစ်ပါသည်။

အချို့အခြေအနေများတွင် မွတ်စလင်ပိုင်စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများအနေဖြင့် “အပြင်ပန်းဟန်ပြ” အဖြစ် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးမပါဝင်ဘဲ အစိုးရနှင့်လုပ်ငန်းဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ်များကို ချုပ်နှောင်ရန် သိသာသော နှောင့်နှေးကြန့်ကြာမှုများကို ကြုံတွေ့ခဲ့ရကြောင်း မွတ်စလင်အသိုင်းအဝိုင်းမှ ကိုယ်စားလှယ်အချို့၏ ပြောကြားချက်အရသိရပါသည်။ ကျေးရွာအချို့ရှိ ဒေသန္တရအာဏာပိုင်များက မွတ်စလင်အများစုပိုင်ဆိုင်သည့် သားသတ်ရုံများတွင် သားသတ်ခွင့်လိုင်စင်များချပေးရန် ကန့်သတ်ခဲ့ကြကြောင်း မီဒီယာနှင့် ဘာသာရေးအဖွဲ့အစည်းများကဆိုသည်။ အဆိုပါကန့်သတ်ချက်သည် မွတ်စလင်များ၏ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများအပေါ် ဆိုးရွားစွာ အကျိုးသက်ရောက်စေခဲ့ပြီး မွတ်စလင်အသိုင်းအဝိုင်းက အစ္စလာမ်ဘာသာရေးပွဲတော်များ ဆင်နွှဲနိုင်မှုအပေါ် ထိခိုက်စေသည်။

တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စုများစွာကို စစ်တက္ကသိုလ်တက်ရောက်ရန် ဖိတ်ခေါ်ခြင်းအပါအဝင် တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စုများအနေဖြင့် တပ်မတော်သားနှင့် အစိုးရဝန်ထမ်းများအဖြစ် တာဝန်ထမ်းဆောင်ရန် လက်လှမ်းမီသော်လည်း တပ်မတော်နှင့် အစိုးရဌာနများရှိ ထိပ်တန်းအရာရှိများအားလုံးနီးပါးမှာ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များဖြစ်ကြသည်။ အစိုးရဝန်ထမ်းနှင့် တပ်မတော်သားလျှောက်လွှာများတွင် လျှောက်ထားသူ၏ ကိုးကွယ်ရာဘာသာကို ဖြည့်စွက်ရန်လိုအပ်ပါသည်။

အများပြည်သူဆိုင်ရာ ဝန်ဆောင်မှုများကို ရယူခွင့်နှင့် နိုင်ငံသားဖြစ်ကြောင်း သက်သေပြရန်အတွက် နိုင်ငံသားများနှင့် အမြဲတမ်းနေထိုင်သူဒေသခံများကို အစိုးရကထုတ်ပေးထားသည့် နိုင်ငံသားစိစစ်ရေးကတ်ပြားကို အာဏာပိုင်များက ယူဆောင်ခိုင်းသည်။ အဆိုပါသက်သေခံ လက်မှတ်များတွင် ကိုးကွယ်သည့်ဘာသာနှင့် လူမျိုးတို့ကို ဖော်ပြလေ့ရှိကြသော်လည်း လူတစ်ဦး၏ကိုးကွယ်သည့်ဘာသာကို သက်သေခံကတ်ပြားပေါ်တွင် ဖော်ပြထားရန်လိုအပ်ကြောင်း သတ်မှတ်ချက်တစ်စုံတစ်ရာ ရှိဟန်မတူပါ။ နိုင်ငံကူးလက်မှတ်များတွင် ကိုင်ဆောင်သူကိုးကွယ်သည့်ဘာသာကို ဖော်ပြလေ့မရှိသော်လည်း အစိုးရက နိုင်ငံသားများအား ၎င်းတို့ကိုးကွယ်သည့်ဘာသာကို နိုင်ငံကူးလက်မှတ်ကဲ့သို့သော စာရွက်စာတမ်း များဆိုင်ရာ တရားဝင်လျှောက်လွှာများတွင်လည်း ဖော်ပြစေခဲ့ပါသည်။ ဘာသာရေးလူနည်းစုများ အထူးသဖြင့် မွတ်စလင်များသည် သက်သေခံလက်မှတ်နှင့် နိုင်ငံသားစိစစ်ရေးကတ်ပြားများကို ရယူရာတွင် အခက်အခဲများနှင့်ရင်ဆိုင်ခဲ့ကြရပါသည်။ နိုင်ငံသားစိစစ်ရေးကတ်ပြား လျှောက်လွှာများကို မွတ်စလင်ဟု ဖော်ပြထားပါက “နိုင်ငံခြားသား” ဟု ဖြည့်စွက်ခိုင်းကြောင်း အချို့မွတ်စလင်များ၏ ပြောကြားချက်အရ သိရပါသည်။

ကိုဖီအာနန်ကော်မရှင်၏ အစီရင်ခံစာတွင် “ရခိုင်ပြည်နယ်ရှိ မွတ်စလင်များသည် ကမ္ဘာပေါ်ရှိ နိုင်ငံမဲ့အုပ်စုများတွင် အကြီးဆုံးအုပ်စုတစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ ... အစိုးရအနေဖြင့် နိုင်ငံသားဖြစ်မှုဆိုင်ရာ တောင်းဆိုမှုများနှင့် ပတ်သက်သည့်ကိစ္စရပ်များအတွက် စိစစ်အတည်ပြုခြင်းကို ဆောင်ရွက်ရာတွင် ရခိုင်နှင့်မွတ်စလင်လူ့အဖွဲ့အစည်း၏ ယုံကြည်မှုကိုရရှိအောင် ဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့ခြင်းမရှိပါ။” ဟု ဖော်ပြပါရှိပါသည်။ ရိုဟင်ဂျာများကို အစိုးရ၏ နိုင်ငံသားစိစစ်ရေးလုပ်ငန်းစဉ်တွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ကြရန်နှင့် နိုင်ငံသားစိစစ်ခံရမည့်သူ၏ သက်သေခံကတ်ပြား - အန်ဗီစီ (National Verification Card - NVC) ကို လျှောက်ထားကြရန် အစိုးရက နှိုးဆော်ခဲ့သော်လည်း ရိုဟင်ဂျာအသိုင်းအဝိုင်းအနေဖြင့်

အန်ဗီစီကတ်များရရှိပြီးနောက် ၎င်းတို့၏ အခွင့်အရေးများနှင့် ပတ်သက်၍ အပြောင်းအလဲ တစ်စုံတစ်ရာမရှိသောကြောင့် အစိုးရအပေါ်ယုံကြည်မှုမရှိဘဲ ထိုသို့ဆောင်ရွက်ရန် ငြင်းပယ်ခဲ့ကြသည်။ စက်တင်ဘာလနှင့် အောက်တိုဘာလတွင် မောင်တောမြို့နယ်တွင် ရိုဟင်ဂျာများကို အန်ဗီစီကတ်ပြား ၂,၆၀၀ ကျော် (နိုင်ငံသားစိစစ်ရေးလုပ်ငန်းစဉ်၏ ပထမအဆင့်) ကို ထုတ်ပေးခဲ့ကြောင်း အစိုးရကသတင်း ထုတ်ပြန်ခဲ့ပြီး နှစ်ကုန်ပိုင်းတွင် ရိုဟင်ဂျာလူမျိုးအနည်းငယ်မျှသာ နိုင်ငံသားဖြစ်ခွင့် သို့မဟုတ် နိုင်ငံသားပြုခွင့်ရသူ ဖြစ်ခွင့်ရရှိခဲ့ပါသည်။ နိုင်ငံသားအားလုံးမှာ မဲပေးပိုင်ခွင့်ရှိသော်လည်း နိုင်ငံသားပြုခွင့်ရသူဖြစ်ခွင့် ရရှိသူများ သည် အချို့နိုင်ငံရေး လုပ်ဆောင်မှုများနှင့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းအလုပ်များတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခွင့် မရရှိပါ။ နိုင်ငံတော်အစိုးရက အန်ဗီစီကတ်များထုတ်ပေးရန်အတွက် ပါဝင်ဆောင်ရွက်သူများကို “ဘင်္ဂါလီ” အဖြစ် သတ်မှတ်ရန်မခိုင်းစေတော့ဘဲ အဆိုပါကတ်များတွင် လူမျိုး သို့မဟုတ် ကိုးကွယ်သည့်ဘာသာသည်လည်း မပါဝင်ပါ။ သို့ရာတွင် ဒေသဆိုင်ရာ အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်သူများက လျှောက်လွှာတင်သူများကို “ဘင်္ဂါလီ” အဖြစ် ဖြည့်စွက် စေခဲ့ကြောင်း၊ ၎င်းတို့၏နိုင်ငံသားသက်သေခံကတ်ပြားတွင် “ဘင်္ဂါလီ” အဖြစ် သတ်မှတ်ထည့်သွင်းစေခဲ့ကြောင်း သတင်းများအရသိရပါသည်။ အောက်တိုဘာလတွင် အစိုးရက စစ်တွေမြို့ရှိ ရိုဟင်ဂျာများကို အန်ဗီစီကတ်လျှောက်လွှာများ တင်သွင်းခြင်းအပေါ်အခြေခံ၍ ငါးဖမ်းလိုင်စင်များ သက်တမ်းတိုးပေးခြင်းနှင့် အန်ဗီစီ ကတ်လျှောက်လွှာတင်သွင်းသည်အထိ စစ်တွေအကျဉ်းထောင်မှ ရိုဟင်ဂျာ အကျဉ်းသားများကိုလွှတ်ရန် ငြင်းပယ်ခြင်းဖြင့် အန်ဗီစီကတ်များကို အတင်းအကျပ်လျှောက်ထားစေခဲ့ကြောင်း သတင်းများအရ သိရပါသည်။ သတင်းအစီရင်ခံချက်များအရ ရိုဟင်ဂျာဟိန္ဒူများမှာ ၎င်းတို့ကို နိုင်ငံသားပြုခွင့်ရသူအဖြစ် အသိ အမှတ်ပြုထားသည့် စာရွက်စာတမ်းများကို လက်ခံခဲ့ကြောင်း သိရပါသည်။

နိုင်ငံတကာဒုက္ခသည်များအဖွဲ့ က ဒီဇင်ဘာလတွင် ထုတ်ပြန်သည့် အစီရင်ခံစာအရ “အစိုးရမူဝါဒများကြောင့် လျော့ကျလာသည့် နိုင်ငံတကာအကူအညီများ၊ လျော့နည်းလာသည့် ရယူပိုင်ခွင့်များနှင့် လျော့ကျလာသည့် နိုင်ငံတကာမှအာရုံစိုက်မှုများသည် မြန်မာနိုင်ငံမြောက်ပိုင်းရှိ ပြည်တွင်း ရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်များ” အထူးသဖြင့် ကချင်ပြည်နယ် (ခရစ်ယာန်ဘာသာဝင်အများစုနှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် အချို့)၊ နှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် အများစုရှိရာ ရှမ်းပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းရှိ နေရပ်ရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည် စခန်းများတွင် နေထိုင်လျက်ရှိကြသည့် ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည် ၁၀၀,၀၀၀ ဦးခန့်အတွက် အလွန်စိုးရိမ်ဖွယ်ရာ ရေရှည်မတည်မြဲသည့် အခြေအနေတစ်ရပ်ကို ဖန်တီးကြောင်း ဖော်ပြထားသည်။ အဆိုပါ အစီရင်ခံစာတွင် အဆိုပါ ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည် တစ်ဝက်နီးပါးခန့်မှာ ကုလသမဂ္ဂနှင့် အခြား နိုင်ငံတကာ အဖွဲ့အစည်းများ၏ ဝင်ထွက်သွားလာခွင့် အားလုံးနီးပါးကို ပိတ်ဆို့ထားသော အစိုးရအပေါ် ဆန့်ကျင် တိုက်ခိုက်နေသော တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် အဖွဲ့အစည်းများနယ်မြေများ၌ နေထိုင်ကြကြောင်း ဖော်ပြပါရှိသည်။

ဗလီများအဖြစ် တရားမဝင်ဆောင်ရွက်နေသည်ဟု သံသယဝင်နေကြသော ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်အမျိုးသား ရေး လှုပ်ရှားသူဦးရေ ၅၀ မှ ၁၀၀ ဦးအဖွဲ့၏ ဆန္ဒပြကန့်ကွက်မှုများနှင့်ပတ်သက်၍ ပြန်လည်တုံ့ပြန် ဆောင်ရွက်သည့်အနေဖြင့် ဧပြီလ ၂၈ ရက်တွင် အာဏာပိုင်များက ရန်ကုန်မြို့လယ်အနီး သာကေတမြို့နယ်ရှိ အာရဗီ စာသင်ကျောင်းနှစ်ကျောင်းကို ပိတ်သိမ်းစေခဲ့ပါသည်။ ဒေသခံပြည်သူများနှင့် သတင်းမီဒီယာ၏ ပြော

ကြားချက်အရ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် အမျိုးသားရေးလှုပ်ရှားသူများနှင့် ရဲတပ်ဖွဲ့က အဆောက်အအုံများကို ပိတ်ဆို့ထားခဲ့ပြီး ဝင်ပေါက်များကိုလည်း ပိတ်ဆို့ထားခဲ့သည်။ ရက်သတ္တပတ်ပေါင်းများစွာ ကြာမြင့်ပြီးနောက် မွတ်စလင်ဘာသာရေး ခေါင်းဆောင်များက အနီးအနားရှိလမ်းမပေါ်တွင် လူအုပ်ကြီးဖြင့် ဘုရားဝတ်ပြုဆုတောင်းမှုပြုရန် စီစဉ်သောအခါ အာဏာပိုင်များက အဆိုပါဆုတောင်းမှုကို တားမြစ်ခဲ့ပြီး ပါဝင်ပတ်သက်သူများကို ဖမ်းဆီးခံရမည်ဟု ခြိမ်းခြောက်ခဲ့ကြောင်း သတင်းများအရ သိရှိရပါသည်။ ရဲတပ်ဖွဲ့က ဘုရားဝတ်ပြု ဆုတောင်းမှုကို ဦးဆောင်သော မွတ်စလင်ဘာသာရေးခေါင်းဆောင် ဦးမိုးဇော်နှင့် အခြားနှစ်ဦးကို ဘုရားဝတ်ပြု ဆုတောင်းမှုအတွက် ခွင့်ပြုချက် တောင်းခံရန်ပျက်ကွက်မှုဖြင့် တရားစွဲဆိုခဲ့သည်။ အဆိုပြစ်မှုမှာ ငွေဒဏ် သို့မဟုတ် ထောင်ဒဏ် ခြောက်လအထိ ကျခံနိုင်ဖွယ်ရှိသည့် ပြစ်မှုဖြစ်သည်။ အဆိုပါဘာသာရေး စာသင်ကျောင်း နှစ်ကျောင်းကို နှစ်ကုန်ပိုင်းအထိ ပိတ်ထားခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ အဆိုပါဘာသာရေး စာသင်ကျောင်းနှစ်ကျောင်းကို မပိတ်သိမ်းမီ အာရဗီမူလတန်းတွင် ကျောင်းသားများ ရာပေါင်းများစွာ တက်ရောက်ခဲ့ကြသည်။

ကျောင်းထိုင်ဆရာတော်ကို အစိုးရက မတရားအသင်းအဖြစ် သတ်မှတ်ထားသည့် တိုင်းရင်း လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့ ဖြစ်သော ရခိုင်တပ်မတော် (AA) နှင့် ဆက်သွယ်မှုဖြင့် တပ်မတော်က တရားစွဲဆိုခဲ့ပြီးနောက် ဇွန်လ ၁ ရက်တွင် သာသနာရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဝန်ကြီးဌာနက ရခိုင်ပြည်နယ်၊ မြောက်ဦးမြို့ရှိ မြတန်ဆောင်း ဘုန်းတော်ကြီး ပညာသင်ကျောင်းကို ပိတ်သိမ်းရန် အမိန့်ထုတ်ပြန်ခဲ့ပါသည်။ ဘုန်းတော်ကြီးက ရခိုင်တပ်မတော် (AA) ရှစ်နှစ် ပြည့်နှစ်ပတ်လည် အထိမ်းအမှတ်အဖြစ် ဧပြီလ ၈ ရက်တွင် ကျောင်းရှိအားကစားကွင်း၌ ဘောလုံးပွဲကျင်းပခဲ့ကြောင်း သတင်းများအရသိရပါသည်။ မြောက်ဦးမြို့ရှိ မြန်မာ့တပ်မတော်က ဘောလုံးပွဲအကြောင်းကို သိရှိပြီးနောက် ဆရာတော်နှင့် ဘောလုံးပွဲစဉ်သူ ဦးခိုင်မင်းနီတို့ကို တရားစွဲဆိုခဲ့ပါသည်။ စာသင်ကျောင်းအနေဖြင့် ကျောင်းအဖြစ် ဆက်လက်လုပ်ကိုင်ခွင့်ကို ရုပ်သိမ်းကြောင်းရေးသားထားသည့် စာတစ်စောင်ကို ဝန်ကြီးဌာနထံက နောင်တွင် လက်ခံရရှိခဲ့ကြောင်း သတင်းများအရ သိရပါသည်။ အစိုးရအာဏာပိုင်များ၏ ပြောကြားချက်များအရ ဘုန်းတော်ကြီးပညာသင်ကျောင်းတွင် ကျောင်းသူ၊ ကျောင်းသားဦးရေ ၁၈၀ ခန့်ရှိပြီး ၅၀ ဦးမှာ ကျောင်းဝင်းထဲတွင် နေထိုင်ကြကြောင်း သိရှိရသည်။

ချင်းလူမျိုး ခရစ်ယာန်ဘာသာဝင်ဖြစ်သည့် ဒုတိယသမ္မတ (၂) ဟင်နရီ ဗန်ထီးယူသည် သူ၏တာဝန်ကို ဆက်လက် ထမ်းဆောင်နေခဲ့သည်။ လွှတ်တော်တွင် မွတ်စလင်လွှတ်တော်အမတ်တစ်ဦးမျှမရှိပါ။ ၂၀၁၅ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲများနှင့် ၂၀၁၇ ခုနှစ်ကြားဖြတ်ရွေးကောက်ပွဲများတွင် မွတ်စလင်များအပါအဝင် ဘာသာရေး လူနည်းစုကိုယ်စားလှယ်လောင်းများကို အချို့နိုင်ငံရေးပါတီများက အမည်စာရင်းတင်သွင်းခဲ့ကြပြီး လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်အများစုမှာမူ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များ ဖြစ်ကြပါသည်။ နာမည်ကြီးပြီး သြဇာလွှမ်းမိုးသော ဗုဒ္ဓဘာသာ ဘုန်းတော်ကြီးများသည် အငြင်းပွားဖွယ်ရာ နိုင်ငံရေးရာကိစ္စရပ်များတွင် အလွတ်သဘော ပါဝင်ပတ်သက်နေဆဲ ဖြစ်သည်။

အစိုးရအရာရှိများနှင့် မိသားစုဝင်များက ဗုဒ္ဓဘာသာ ဘုန်းတော် ကြီးများကိုဖူးမြော်ကန်တော့ခြင်း၊ ဘုရားပုထိုးများတွင် အလှူအတန်းများ ပြုလုပ်ခြင်း၊ ဘုရားပုထိုးများပြုပြင်မွမ်းမံခြင်း သို့မဟုတ် ထိန်းသိမ်းခြင်း

အခမ်းအနားများတွင် နာယကအဖြစ် ဦးဆောင်ပေးခြင်းနှင့် အများပြည်သူများက ငွေကြေးနှင့် လှူဖွယ်ပစ္စည်းများလှူဒါန်းခြင်းတို့ကို စီစဉ်ပေးခြင်းနှင့် နိုင်ငံအနှံ့အပြားရှိ ဗုဒ္ဓပုထိုးတော်များကို တည်ထားရန် သို့မဟုတ် ပြန်လည်မွမ်းမံရန် လုပ်သားများ စေလွှတ်ပေးခြင်းဆိုင်ရာ အကြောင်းအရာများကို နိုင်ငံတော်ပိုင် သတင်းမီဒီယာများတွင် မကြာခင်က ထုတ်လွှင့်ပေးခဲ့ပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များ၏ ဘာသာရေးလမ်းညွှန်ချက်ပါ စာအုပ်များကို အစိုးရက ပုံနှိပ်ဖြန့်ဝေသည်။

တစ်နှစ်ပတ်လုံး လစဉ်အစည်းအဝေးများကျင်းပပြီး နိုင်ငံတစ်ဝန်းလုံးတွင် ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် မိမိကိုးကွယ်သည့်ဘာသာအပြင် အခြားဘာသာများကိုပါလက်ခံနိုင်မှုကို မြှင့်တင်ပေးသည့် ဘာသာရေးဆိုင်ရာ လှုပ်ရှားမှုများကို ကမကထပြုနေသည့် ဘာသာပေါင်းစုံ ချစ်ကြည်ညီညွတ်ရေးအဖွဲ့ အပါအဝင် ဘာသာပေါင်းစုံ ညီညွတ်ရေးအဖွဲ့များကို အစိုးရက တရားဝင်အသိအမှတ်ပြုသည်။ ဘာသာပေါင်းစုံ ချစ်ကြည်ညီညွတ်ရေး ဦးဆောင်အဖွဲ့တွင် ဗုဒ္ဓဘာသာ၊ မွတ်စလင်၊ ခရစ်ယာန်နှင့် ဟိန္ဒူခေါင်း ဆောင်များအပြင် အခြားဘာသာရေးခေါင်းဆောင်များလည်း ပါဝင်ပါသည်။ အောက်တိုဘာလတွင် နိုင်ငံတစ်ဝန်းလုံး၌ ဘာသာပေါင်းစုံဝတ်ပြုဆုတောင်းပွဲများကို အစိုးရက ကျင်းပခဲ့ပါသည်။

ပုံမှန်အားဖြင့် နိုင်ငံခြားဘာသာရေးအဖွဲ့အစည်းကို အစိုးရက လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်ခွင့်ပြုပါသည်။ ပြည်တွင်း ဘာသာရေးအဖွဲ့အစည်းများက ပြည်ပဘာသာရေး အဖွဲ့အစည်းများထံမှ ဘုန်းတော်ကြီးများထံသို့ ဗီဇာလျှောက်ထားရယူနိုင်ရန်အတွက် တရားဝင်ဖိတ်ခေါ်သည့်စာများ ပေးပို့နိုင်ခဲ့ပြီး ပြည်ပမှ ဘာသာရေးဆိုင်ရာ လာရောက်သူများအနေဖြင့် ပြည်ပခွင့်အတွက် ခရီးသွား သို့မဟုတ် စီးပွားရေးလုပ်ငန်း ဗီဇာကို လျှောက်ထားရယူခဲ့ကြသည်။ ရန်ကုန်အခြေစိုက်အဖွဲ့အစည်းများအား နိုင်ငံတကာ ကျောင်းသားများနှင့် ကျွမ်းကျင်သူများကို အာဏာပိုင်များက ဧည့်ခံခွင့်ပြုခဲ့ပါသည်။

နိုဝင်ဘာလ ၂၈ မှ ၃၀ ရက်အထိ ရန်ကုန်မြို့နှင့် နေပြည်တော်သို့ ပုပ်ရဟန်းမင်းကြီး ဖရန်စစ် လာရောက်လည်ပတ်မှုကို အစိုးရက ကမကထပြု စီစဉ်ဆောင်ရွက်ခဲ့ပါသည်။ အဆိုပါ ပုပ်ရဟန်းမင်းကြီးသည် မြန်မာနိုင်ငံသို့ လာရောက်လည်ပတ်သည့် ပထမဆုံးပုပ်ရဟန်းမင်းကြီးဖြစ်ပြီး အစိုးရခေါင်းဆောင်များ၊ ဘာသာရေး ခေါင်းဆောင်များနှင့်တွေ့ဆုံခဲ့ကာ ဘာသာပေါင်းစုံ၊ တိုင်းရင်းသားပေါင်းစုံမှ လူပုဂ္ဂိုလ် ၁၅၀,၀၀၀ ခန့် တက်ရောက်သည့် ဝတ်ပြုဆုတောင်းပွဲ (Mass) ကိုလည်း တက်ရောက်ခဲ့သည်။

အခန်း ၃။ ဘာသာရေးလွတ်လပ်ခွင့်နှင့်ပတ်သက်၍ လူမှုရေးအရ လေးစားလိုက်နာမှုအနေအထား

နက်ရှိုင်းစွာ အခြေတည်နေသော မလိုမုန်းထား ဘက်လိုက်မှုများက ဘာသာရေးလူနည်းစုများအပေါ် လူမှုရေးဆိုင်ရာ လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်သူများ၏ နိုင်ငံထက်စီးနင်းပြုကျင့်မှုများနှင့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုများကို ဦးတည် နိုင်ကြောင်း ပြည်တွင်း၊ ပြည်ပကျွမ်းကျင်သူများက သုံးသပ်ကြသည်။ ထင်ရှားသည့်တပ်မတော်၊ အရပ်သား နှင့် ဘာသာရေးခေါင်းဆောင်များက "အနောက်ဘက်တံခါး" ၏ စိန်ခေါ်မှုဖြစ်သည့် မြန်မာနိုင်ငံအနောက်ဘက် တောင်တန်းများမှ ဝင်ရောက်လာပြီး မြန်မာနိုင်ငံနှင့် ထိုင်းနိုင်ငံရှိ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များနေထိုင်ရာ ဒေသများတွင်

၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဘာသာရေးလွတ်လပ်ခွင့် အစီရင်ခံစာ
အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာန၊ ဒီမိုကရေစီ၊ လူ့အခွင့်အရေးများနှင့် လုပ်သားရေးရာဗျူရို

အုပ်စုလိုက်နေထိုင်ကြသော (ရိုဟင်ဂျာများနေထိုင်ရာ ရခိုင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း) မွတ်စလင်အုပ်စုများအကြား တွင် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်မြန်မာလူမျိုးများ ရေရှည်နေထိုင်နိုင်ရေးအကြောင်း ပြောကြားခဲ့ကြပါသည်။

ဩဂုတ်လ ၂၅ ရက်က မောင်တောမြို့နယ်မြောက်ပိုင်းတွင် အာဆာများ သတ်ဖြတ်မှုကိုခံခဲ့ရကြောင်း အစိုးရက သတင်းထုတ်ပြန်ခဲ့သည့် ဟိန္ဒူအလောင်း ၄၅ လောင်းကို သတင်းထောက်များ သွားရောက်ကြည့်ရှု နိုင်ရန်အတွက် အစိုးရက စက်တင်ဘာလတွင် ခရီးစဉ်တစ်ခုစီစဉ်ပေးခဲ့ပါသည်။ သို့ရာတွင် ရိုဟင်ဂျာနှင့် မသက်ဆိုင်ဘဲ လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များ သို့မဟုတ် ကင်းတပ်ဖွဲ့များက အဆိုပါသတ်ဖြတ်မှုကို ကျူးလွန်ခဲ့ကြောင်း အရပ်ဘက်လူမှု အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ဒေသခံကျေးရွာသားအချို့က ပြောကြားခဲ့ပါသည်။ အာဆာက အဆိုပါ သတ်ဖြတ်မှုအတွက် မိမိတို့တွင် တာဝန်မရှိကြောင်း ပြောကြားခဲ့ပါသည်။

မဟာနက မေလ ၂၃ ရက်စွဲပါအမိန့်စာဖြင့် မဘသအမည်ဖြင့် မည်သည့်အဖွဲ့အစည်း သို့မဟုတ် ပုဂ္ဂိုလ် တစ်ဦးတစ်ယောက်မျှ လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်မှုမပြုရဟု တားမြစ်ထားသော်လည်း အဆိုပါအဖွဲ့၏ ခေါင်းဆောင် အချို့နှင့် အဖွဲ့ဝင်အချို့သည် တရားဟောရာတွင်သော်လည်းကောင်း၊ ၎င်း၏အမည်သစ် ဗုဒ္ဓဓမ္မပရဟိတ ဖောင်ဒေးရှင်း၏ လူမှုကွန်ရက်စာမျက်နှာမှသော်လည်း မွတ်စလင်ဆန့်ကျင်ရေးဆိုင်ရာ အမုန်းစကားများကို ဆက်လက် ထုတ်ပြန်လျက်ရှိပါသည်။ အဆိုပါအဖွဲ့သည် ဆက်လက်လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်လျက် ရှိသော်လည်း မဟာန၏အမိန့်စာ ထုတ်ပြန်ပြီးနောက် ၎င်းအဖွဲ့၏ ဩဇာအာဏာသက်ရောက်မှုမှာ လျော့ကျသွားခဲ့ကြောင်း သတင်းများအရ သိရပါသည်။

မတ်လ ၉ ရက်တွင် မဟာနက မိမိကိုယ်ကိုယ်မျိုးချစ်ပုဂ္ဂိုလ်အဖြစ် ခံယူထားသည့် မန္တလေးမြို့၊ မဘသ ကျောင်းခွဲ ဆရာတော်ဦးဂီရသူကို လူမျိုးစုနှစ်စုကြား တင်းမာမှုများဖြစ်ပေါ်စေသည့် မွတ်စလင်ဆန့်ကျင်ရေး အမုန်းစကားများ ဖြန့်ဝေမှုကြောင့် နိုင်ငံတစ်ဝန်းလုံးတွင် တစ်နှစ်ပတ်လုံး တရားဟောခွင့်ပိတ်ပင်ခဲ့ပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ဇန်နဝါရီလတွင် ဆရာတော်ဦးဂီရသူက ထင်ရှားသည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ မွတ်စလင် ရှေ့နေဦးကိုနီကို သတ်ဖြတ်ကြောင်းသံသယရှိသူကို လူသိရှင်ကြားကျေးဇူးတင်ခဲ့ပြီး အမျိုးသမီးများအနေဖြင့် မွတ်စလင်များကို လက်ထပ်ခြင်းထက် ခွေးများနှင့်လက်ထပ်ခြင်းက ပိုကောင်းလိမ့်မည်ဟုလည်း မှတ်ချက်ပြုခဲ့ ပါသည်။ မတ်လ ၁၁ ရက်တွင် တရားဟောခွင့်ပိတ်ပင်သည့်အမိန့်ကို ပြန်လည်တုံ့ပြန်ခြင်းအားဖြင့် ဦးဂီရသူက သူ၏ပါးစပ်ကို တိပ်ဖြင့်ကပ်ကာ တရားနာပရိသတ် ၅၀၀ ကျော်အတွက် သူယခင်ဟောကြားခဲ့သည့်တရားကို ကက်ဆက်ဖြင့် ဖွင့်ထားသည်ကို ရိုက်ကူးထားသော ဗီဒီယိုဖိုင်ကို သူ၏ ဖေ့စ်ဘွတ်ခ်စာမျက်နှာတွင် တိုက်ရိုက်လွှင့်ခဲ့သည်။ ဩဂုတ်လ ၃၀ ရက်တွင် ဦးဂီရသူက လူထုစုဝေးပွဲကို ဦးဆောင်ခဲ့ပြီး အဆိုပါစုဝေးပွဲ၌ ရခိုင်ပြည်နယ် မြောက်ပိုင်းတွင် ဖြစ်ပွားခဲ့သည့် တိုက်ခိုက်မှုများအကြောင်းကို ဟောပြောခဲ့ပြီး နိုင်ငံတကာ အင်္ဂါအိုများက “ရခိုင် ပြည်နယ်ရှိ အကြမ်းဖက်သမားများကို ပံ့ပိုးပေးနေကြောင်း” ပြောကြားခဲ့ပါသည်။ ထိုသို့ အများပြည်သူသို့ ဟောပြောခဲ့ပြီးနောက် မဟာနက ဦးဂီရသူအပေါ် အရေးယူမှု တစ်စုံတစ်ရာမပြုလုပ်ခဲ့ပါ။

မေလ ၁၀ ရက်တွင် ရိုဟင်ဂျာများသည် ရန်ကုန်မြို့၊ မင်္ဂလာတောင်ညွန့်မြို့နယ်တွင် တရားမဝင်နေထိုင် လျက်ရှိကြောင်း အမျိုးသားရေးလှုပ်ရှားသူ ဘုန်းတော်ကြီးများက ပြောကြားခဲ့ကြပြီး အဆိုပါ ဘုန်းတော်ကြီးများက အဆိုပါကိစ္စရပ်ကို ဒေသဆိုင်ရာရဲတပ်ဖွဲ့သို့ အကြောင်းကြားခဲ့ကြောင်း သတင်းများအရ

သိရသည်။ ဒေသဆိုင်ရာရဲတပ်ဖွဲ့က စုံစမ်းစစ်ဆေးသောအခါ အနီးအနားပတ်ဝန်းကျင်တွင် တရားမဝင်နေထိုင်သူ တစ်စုံတစ်ဦးမျှ မတွေ့ရှိခဲ့ကြောင်း၊ ဘုန်းတော်ကြီးများနှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်လူထုက ထိုနေရာတွင်နေထိုင်သည့် မွတ်စလင် အသိုင်းအဝိုင်းအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုကျူးလွန်ခဲ့ပြီး အနည်းဆုံး လူနှစ်ဦး ဒဏ်ရာရရှိခဲ့ကြောင်း သတင်းများအရ သိရသည်။ ရဲတပ်ဖွဲ့က အဆိုပါအကြမ်းဖက်မှုတွင် ပါဝင်မှုအတွက် လူရှစ်ဦးကို ဖမ်းဆီးခဲ့သည်။

မဘသအမည်ဖြင့် မည်သည့်အဖွဲ့အစည်း သို့မဟုတ် ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးတစ်ယောက်မျှ လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်မှု မပြုရကြောင်း ဖော်ပြထားသည့် မဟာနာမိဒ်ထုတ်ပြန်ပြီးနောက် ရက်သတ္တပတ်တစ်ပတ်အကြာ မေလ ၂၀ ရက်တွင် မိမိကိုယ်ကိုယ် အမျိုးသားရေးလှုပ်ရှားသူအဖြစ် ခံယူထားသည့်လူ ၇၀၀ ကျော်က သာသနာရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဝန်ကြီး ဦးအောင်ကိုကို ရာထူးမှနုတ်ထွက်ပေးရန် ဆန္ဒပြတောင်းဆိုခဲ့ကြသည်။ ဆန္ဒပြတောင်းဆိုမှု ပြီးနောက် ဆန္ဒပြပွဲတွင် ခွင့်ပြုထားသည့် ကြွေးကြော်သံများကိုသာ အသုံးပြုမည်ဟူသည့် သဘောတူညီမှုကို ချိုးဖောက်ခြင်းကြောင့် ဆန္ဒပြသူများအပေါ် တရားစွဲဆိုရန် နေပြည်တော်ကောင်စီ အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေး ဦးစီးဌာနက ဒေသခံရဲတပ်ဖွဲ့ကို ညွှန်ကြားခဲ့ပါသည်။

ဇူလိုင်လ ၆ ရက်တွင် မြန်မာနိုင်ငံအနောက်မြောက်ပိုင်း၊ စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီး၊ သဲတောကျေးရွာရှိ လောလောလတ်လတ် ဘာသာကူးပြောင်းထားသည့် ခရစ်ယာန်ဘာသာဝင်များကို ဘုန်းတော်ကြီးများနှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် ၁၅၀ က တိုက်ခိုက်ခဲ့ပြီး လူခုနှစ်ဦးကို ဒဏ်ရာရစေခဲ့ကာ ၎င်းတို့၏ အိုးအိမ်အဆောက်အအုံများကို ဖျက်ဆီးခဲ့ကြောင်း သတင်းများအရသိရသည်။ ခရစ်ယာန်မိသားစုက တစ်ညလုံး သုံးရက်ဆက်တိုက် ကျယ်လောင်စွာ အထိမ်းအမှတ်ပွဲကျင်းပမှုကြောင့် အိမ်နီးချင်းများက ဒေါသထွက်လာပြီး သုံးရက်မြောက်နေ့တွင် အိမ်နီးချင်းများက ဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်ခဲ့ကြောင်း သတင်းများအရသိရသည်။ ဒေသခံရဲတပ်ဖွဲ့၊ အခြား ဘုန်းတော်ကြီးများနှင့် အနီးအနားရှိလူထုက အဆိုပါဆူပူသောင်းကျန်းသောလူအုပ်ကို ဟန့်တားရန် ကြိုးစားခဲ့ကြကြောင်း သတင်းများအရသိရသည်။

စက်တင်ဘာလ ၁၀ ရက်တွင် မကွေးမြို့အနီး တောင်တွင်းကြီးမြို့တွင် မွတ်စလင်တစ်ဦး ပိုင်ဆိုင်သည်ဟု ပြောဆိုကြသော အိမ်တစ်လုံးကို မျက်နှာဖုံးစွပ်ထားသည့် လူငယ် ၅၀ ခန့်က ကျောက်ခဲများဖြင့် ပစ်ခတ်ခဲ့ကြကြောင်း သတင်းများအရသိရသည်။ ထို့နောက် တိုက်ခိုက်သူများက ရွှေကြာအင်း၊ အမှတ်(၁) ရပ်ကွက်ရှိ ဗလီအနီးသို့ ချဉ်းကပ်ကာ နိုင်ငံတော်သီချင်းကို သံပြိုင်ရွတ်ဆိုရင်း ကျောက်ခဲများဖြင့် ပစ်ခတ်ခဲ့ ကြသည်။ ရဲတပ်ဖွဲ့က ကြားဝင်မဆောင်ရွက်မီအထိ လူအုပ်မှာ လူပေါင်း ၄၀၀ ကျော်အထိ တစ်စတစ်စ ပိုမို အင်အားကြီးမားလာခဲ့ပါသည်။ ရဲတပ်ဖွဲ့က အနည်းဆုံး လူလေးဦးကို ဖမ်းဆီးထိန်းသိမ်းခဲ့ပါသည်။ သံသယရှိသူ လေးဦးနှင့် မွတ်စလင် အိမ်ပိုင်ရှင်တွင် ပုဂ္ဂိုလ်ရေးပဋိပက္ခရှိနေကြောင်း၊ အဓိကရုဏ်းခေါင်းဆောင်များက လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းအကြား ရှိနေသည့်ဘာသာရေးဆိုင်ရာ တင်းမာမှုများ အားကောင်းစေရန်အတွက် အဆိုပါ သံသယရှိသူလေးဦး၏ လုပ်ဆောင်ချက်ကို ထပ်မံအင်အားဖြည့်တင်းရန် ကြိုးပမ်းခဲ့ခြင်းဖြစ်ကြောင်း ရဲတပ်ဖွဲ့က ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

ဇန်နဝါရီလ ၂၈ ရက်နေ့က ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ မွတ်စလင်ရှေ့နေဦးကိုနီ လုပ်ကြံ ခံရမှုအပေါ် ဦးဂီရသူက ချီးကျူးပြောဆိုခဲ့သောကြောင့် ဘုန်းတော်ကြီးများ စောင့်ထိန်းရမည့်ကျင့်ဝတ်ကို ဖောက်ဖျက်ခဲ့ကြောင်း ဝေဖန်ထားသော ဖေ့စ်ဘွတ်ခ်ပို့စ်ကို ဦးဆွေဝင်းက ပြန်လည်မျှဝေခဲ့သည်ဟု မဘာသကို ထောက်ခံသူ ဦးကျော်မျိုးဆွေက ပြောဆိုခဲ့ပြီးနောက် မတ်လတွင် ရဲတပ်ဖွဲ့က ဦးဆွေဝင်းကို ဖမ်းဆီးခဲ့သည်။ နောက်ပိုင်းတွင် အာဏာပိုင်များက ဦးဆွေဝင်းကို အာမခံဖြင့် လွှတ်ပေးခဲ့သော်လည်း တရားစွဲဆိုမှုများမှာ နှစ်ကုန်ပိုင်းထိ ဆက်လက်ရပ်တန့်နေဆဲ ဖြစ်သည်။

ရခိုင်ပြည်နယ်ရှိ အချို့ကျေးရွာများတွင်လူများက ရိုဟင်ဂျာအသိုင်းအဝိုင်းကို ကူညီပံ့ပိုးပေးသည်ကို တားမြစ်ခဲ့ကြောင်း သတင်းများအရ သိရသည်။ စက်တင်ဘာလတွင် ရခိုင်ပြည်နယ်အလယ်ပိုင်း၌ အနီးအနား ကျေးရွာရှိ ရိုဟင်ဂျာများကို အစားအသောက်များပေးကမ်းခဲ့သည့် ဒေသခံရခိုင်အမျိုးသမီးတစ်ဦးသည် သူ၏ ဦးခေါင်းကို ကတုံးတုံးရန် အတင်းခိုင်းစေခံခဲ့ရပြီး လည်ပင်းတွင် "သစ္စာဖောက်" ဟူသည့် ဆိုင်းဘုတ်ကို ချိတ်ဆွဲကာ ရွာကို တစ်ပတ်ပတ်ခိုင်းခဲ့သည်။

အောက်တိုဘာလ ၃၀ ရက်၌ ဗုဒ္ဓဘာသာရေးခေါင်းဆောင် သီတဂူဆရာတော်က ကရင်ပြည်နယ် စစ်သင်တန်းကျောင်းရှိ တပ်မတော်သားများကို တရားဟောပြောရာတွင် စစ်မြေပြင်၌ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များကို သတ်ဖြတ်ခြင်းထက် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်မဟုတ်သူများကို သတ်ဖြတ်ခြင်းက တပ်မတော်သားများအတွက် ပိုမိုအပြစ်နည်းပါးကြောင်း ဟောပြောခဲ့သည်။ အဆိုပါတရားပွဲကို ဖေ့စ်ဘွတ်ခ်ပေါ်တွင် တိုက်ရိုက် ထုတ်လွှင့်ထားကာ လူပေါင်း ၂၅၀,၀၀၀ ကျော် ကြည့်ရှုနေခဲ့ကြသည်။ ဆရာတော်က သီရိလင်္ကာနိုင်ငံ၏ အဖြစ်အပျက် တစ်ခုနှင့် နှိုင်းယှဉ်ဟောပြောခဲ့သည်။ ဘုရင်တစ်ပါးက ဘုန်းတော်ကြီးများအပါအဝင် သူ့အကြံပေးပုဂ္ဂိုလ်များ၏ အကြံပြုချက်အရ ဟိန္ဒူတစ်ဦးလ်အသိုင်းအဝိုင်းရှိ လူသန်းပေါင်းများစွာကို သတ်ဖြတ်ခဲ့ကြောင်း၊ ထိုသို့ သတ်ဖြတ်ခဲ့မှုမှာ သေးငယ်သောအပြစ်မျှသာဖြစ်ကြောင်း၊ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ဟိန္ဒူများမှာ ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ ငါးပါးသီလကို မစောင့်ထိန်းသောကြောင့် ထိုသေဆုံးသူသန်းပေါင်းများစွာအနက် လူပီသသူမှာ တစ်ယောက်နှင့် တစ်ပိုင်းသာ ရှိသောကြောင့်ဖြစ်ကြောင်း ပြောကြားခဲ့ပါသည်။ သီတဂူဆရာတော်က အမျိုးသားစည်းလုံး ညီညွတ်မှုအတွက် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်ခေါင်းဆောင်များနှင့် မြန်မာ့တပ်မတော်တို့အတူတကွ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ကြရန်လိုကြောင်း ပြောကြားသွားခဲ့သည်။ ဤမှတ်ချက်များမှာ တပ်မတော်က ဘာသာရေးလူနည်းစုများအပေါ် မတရားဖိနှိပ်ဆက်ဆံမှုကို လျစ်လျူရှုခြင်း ဖြစ်ကြောင်း ဝေဖန်အကြံပြုသူများက ယေဘုယျအားဖြင့် အဓိပ္ပာယ်ကောက်ယူကြသည်။

ဤနှစ်အတွင်း အာဆာအဖွဲ့ဝင်များဟုယူဆရသူများက ရခိုင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းရှိ အရပ်သားပြည်သူ များကို အစိုးရနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုကြောင့် သတ်ဖြတ်မှုများစွာရှိခဲ့ကြောင်း သတင်းများအရ သိရသည်။ သို့ရာတွင် အဆိုပါသတင်းများမှာ ခိုင်မာမှုမရှိကြောင်း အချို့က ဆိုကြပါသည်။ သြဂုတ်လ ၁ ရက်တွင် "အစွန်းရောက်များ" က ရခိုင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းတွင် မြို့တိုင်းရင်းသား ခြောက်ဦးကို သတ်ဖြတ်ခဲ့ကြောင်း အစိုးရက သတင်းထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

ဗုဒ္ဓဘာသာအသိုင်းအဝိုင်းနှင့် မွတ်စလင်အသိုင်းအဝိုင်း ခေါင်းဆောင်အချို့သည် တရားဝင်နှင့် အလွတ် သဘော လူထုအခြေပြုယန္တရားမှတစ်ဆင့် ကောလဟာလများကို ဖယ်ရှားရန်နှင့် အကြမ်းဖက်မှုများကို တားဆီး ရန်အတွက် ဆက်လက်ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခဲ့ကြသည်။ ဥပမာအားဖြင့် စက်တင်ဘာလတွင် မကွေးမြို့၌ ဖြစ်ပွားခဲ့သည့် အကြမ်းဖက်တိုက်ခိုက်မှုများအတွင်း ဒေသဆိုင်ရာ ဘာသာရေးအဖွဲ့အစည်းများနှင့် အရပ်ဘက် အဖွဲ့အစည်းများသည် လူမှုအသိုင်းအဝိုင်း၏ တင်းမာမှုများကို လျော့ချရန်နှင့် ကောလဟာလများကို ဖယ်ရှားရန်၊ ဆူပူအုံကြွမှုများ ပိုမိုကြီးထွားလာမှုကို တားဆီးရန် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခဲ့ကြသည်။ အလားတူပင် ရန်ကုန်မြို့၊ မင်္ဂလာတောင်ညွန့်တွင် ဖြစ်ပွားခဲ့သည့်ဖြစ်ရပ်၌ ဘာသာပေါင်းစုံကွန်ရက်များက ပြင်းထန်သည့် လူထုအုံကြွမှုကို ရှောင်ရှားနိုင်ရန်အတွက် မွတ်စလင်များကို အိမ်ထဲတွင်နေရန် သတိပေးခဲ့သည်။

ဘာသာရေးနှင့် လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းခေါင်းဆောင်များနှင့် အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်း လှုပ်ရှားသူများက ဘာသာတစ်ခုချင်းအလိုက်၊ ဘာသာပေါင်းစုံအလိုက် အခမ်းအနားများကို စီစဉ်ကျင်းပခဲ့ကြပြီး အမုန်းစကားများ ကို စောင့်ကြည့်ကာ ပြန်လည်တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်နိုင်သည့်၊ မတူကွဲပြားမှုနှင့် မိမိကိုးကွယ်ရာဘာသာအပြင် အခြားဘာသာများကို လက်ခံနိုင်မှုကို မြှင့်တင်နိုင်သည့် လုပ်ငန်းစဉ်ယန္တရားများကိုလည်း အတူတကွ ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြသည်။ ဘာသာပေါင်းစုံ ပေါင်းစည်းညီညွတ်ရေးဆိုင်ရာ အရပ်ဘက်လူမှု အဖွဲ့အစည်းများက အမုန်းစကားများကို ပြန်လည်တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်ရန်နှင့် ဘာသာပေါင်းစုံသဟဇာတဖြစ်မှုကို မြှင့်တင်ရန်ရည်ရွယ် လျက် ဥပဒေကြမ်းတစ်ရပ်ကို ပြုစုခဲ့ပြီး ၂၀၁၈ ခုနှစ်တွင် အဆိုပါဥပဒေကြမ်းကို လွှတ်တော်သို့တင်သွင်းရန် စီစဉ်ထားကြောင်း ပြောကြားခဲ့ကြသည်။ မန္တလေးတိုင်းဒေသကြီးတွင် အန်ဂျီအိုများနှင့် ဘာသာပေါင်းစုံ ခေါင်းဆောင်များက လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းခေါင်းဆောင်များနှင့် လူငယ်များအကြား ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် မိမိကိုးကွယ်ရာဘာသာ အပြင် အခြားဘာသာများကို လက်ခံနိုင်မှုကို မြှင့်တင်ပေးနိုင်ရန်အတွက် အစည်းအဝေးများနှင့် အများပြည်သူ ဆိုင်ရာ အခမ်းအနားများကို ဆက်လက်ကျင်းပခဲ့ကြသည်။ ဘာသာပေါင်းစုံအရေး ဆောင်ရွက်သူအဖွဲ့များသည် မိမိကိုးကွယ်ရာဘာသာအပြင် အခြားဘာသာများကို လက်ခံနိုင်မှုကို မြှင့်တင်ပေးနိုင်ရန်အတွက် နိုင်ငံတစ်ဝန်းရှိ အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းနှင့် အတူတကွ ဆက်လက်ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။

အခန်း ၄။ အမေရိကန်အစိုးရ၏မူဝါဒနှင့် ပါဝင်ဆောင်ရွက်မှု

နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီး၊ သံအမတ်ကြီး၊ လူဦးရေ၊ ဒုက္ခသည်များနှင့် ရွှေ့ပြောင်းသွားလာခြင်းဆိုင်ရာဗျူရို၏ ယာယီလက်ထောက်ဝန်ကြီး၊ အရှေ့အာရှနှင့် ပစိဖိတ်ရေးရာ ဒုတိယလက်ထောက်ဝန်ကြီး၊ ပဋိပက္ခနှင့် တည်ငြိမ်ရေးဆိုင်ရာဆောင်ရွက်မှု ယာယီဒုတိယလက်ထောက်ဝန်ကြီး၊ တောင်နှင့်ပတိုအာရှရေးရာ ယာယီ ဒုတိယလက်ထောက်ဝန်ကြီး နှင့် ဒီမိုကရေစီ၊ လူ့အခွင့်အရေးနှင့် အလုပ်သမားရေးရာ ဒုတိယလက်ထောက် ဝန်ကြီး အပါအဝင် အမေရိကန်ထိပ်တန်း အရာရှိများသည် နိုင်ငံ၏ဘာသာရေး လွတ်လပ်ခွင့်နှင့်ပတ်သက်၍ အမေရိကန်၏ စိုးရိမ်မှုမြင့်မားနေကြောင်း ထိပ်တန်းခေါင်းဆောင်များကို ဆက်တိုက်ပြောဆိုခဲ့ပါသည်။ ထိပ်တန်း အရာရှိများက အထူးသဖြင့် ရခိုင်ပြည်နယ်ရှိ မွတ်စလင်ရိုဟင်ဂျာအများစု၏ဒုက္ခ၊ တပ်မတော်နှင့်ပဋိပက္ခများ ဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေချိန်တွင် ကချင်ပြည်နယ်နှင့် ရှမ်းပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းရှိ ဘာသာရေးလူနည်းစုရင်ဆိုင်

နေရာသည့် ခက်ခဲကြမ်းတမ်းမှု၊ နှင့် ဘာသာရေးလူနည်းစုများအပေါ် အကြမ်းဖက်တိုက်ခိုက်မှုများကို လူမှုကွန်ရက်တွင် အားပေးထောက်ခံကြမှုတို့နှင့်ပတ်သက်၍ ဆွေးနွေးတင်ပြခဲ့ကြသည်။ ရခိုင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းရှိ အခြေအနေသည် ရိုဟင်ဂျာများကို လူမျိုးစုရှင်းလင်းသည့် အခြေအနေဖြစ်ကြောင်း နိုင်ငံခြားဝန်ကြီးက နိုဝင်ဘာလ ၂၂ ရက်တွင် တရားဝင်ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။ ဩဂုတ်လ ၂၅ ရက်နောက်ပိုင်းတွင် အမေရိကန်အစိုးရက နှစ်နိုင်ငံကြား တပ်မတော်များဆက်ဆံရေးကို အလွန်အမင်းလျှော့ချခဲ့ပြီး လက်ရှိနှင့် ယခင်တပ်မတော် ခေါင်းဆောင်များကို အမေရိကန်နိုင်ငံသို့ လာရောက်ခွင့်ပိတ်ထားမရရှိအောင် တားဆီးထားကာ ရခိုင်ပြည်နယ် မြောက်ပိုင်းတွင် အင်အားသုံးဖြေရှင်းရန် အမိန့်ပေးခဲ့သည့် ဗိုလ်ချုပ်ကို ငွေရေးကြေးရေးပိတ်ဆို့မှုများ ပြုလုပ်ထားသည်။ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်သူများ တာဝန်ယူမှု၊ တာဝန်ခံမှုရှိစေရန်အတွက် အခြားလုပ်ဆောင်ချက်များကိုလည်း ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ ရခိုင်ပြည်နယ်တွင် ကာလရှည်ကြာမြင့်စွာရှိသော ပြဿနာများ၊ ဆန္ဒအလျောက် ပွင့်လင်းမြင်သာစွာ ပြန်လည်ပေးအပ်သော နိုင်ငံသားဖြစ်ခွင့်အပါအဝင် ရိုဟင်ဂျာများကို နိုင်ငံသား ဖြစ်ခွင့်မပြုမှုတို့၏ အဓိကရင်းမြစ်များအတွက် ရေရှည်တည်တံ့မည့် ဖြေရှင်းနည်းများကို ရှာဖွေကြရန်နှင့် ဒေသတွင်းရှိ ရိုဟင်ဂျာများနှင့် အခြားထိခိုက်ခံစား ရသည့် လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းများအတွက် လူသားချင်းစာနာ ထောက်ထားမှုအကူအညီများ အပြည့်အဝရရှိအောင် ဆောင်ရွက်ကြရန် အမေရိကန်အစိုးရ အရာရှိများက တိုက်တွန်းခဲ့ကြသည်။ သံရုံးမှ အရာရှိများကလည်း အစိုးရနှင့် ဘာသာပေါင်းစုံ ခေါင်းဆောင်းများကို ရန်ကုန်နှင့် မကွေးတို့တွင် ဖြစ်ပွားခဲ့သည့်ဖြစ်ရပ်များကဲ့သို့ ဘာသာရေးအပေါ် အခြေခံသည့် အကြမ်းဖက်မှုများကို အနည်း ဆုံးလျှော့ချနိုင်အောင် ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်ကြဖို့ တိုက်တွန်းပြောကြားခဲ့သည်။

ရာထူးဌာနန္တရအသီးသီးဖြင့် သံရုံးတွင် တာဝန်ထမ်းဆောင်နေကြသည့် အရာရှိများက မွတ်စလင် ဆန့်ကျင်ရေး ဟောပြောမှုများအပါအဝင် တိုင်းရင်းသားဖြစ်မှုနှင့် ဘာသာရေးအပေါ် အခြေခံသော အကြမ်းဖက်မှုနှင့် အမုန်းစကားများ အကျိုးသက်ရောက်မှု၏ အရေးပါပုံကို ဆွေးနွေးခဲ့ကြပါသည်။ သံရုံးအရာရှိများသည် နိုင်ငံတော်၏အတိုင်ပင်ခံပုဂ္ဂိုလ် ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်၊ တပ်မတော် ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ်၊ နိုင်ငံတော်လုံခြုံရေးအကြံပေးပုဂ္ဂိုလ်၊ နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီး၊ သာသနာရေးဝန်ကြီး၊ ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီး၊ တိုင်းရင်းသားရေးရာဝန်ကြီး၊ လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေး၊ ပြည်သူ့အင်အားနှင့် အလုပ်သမားဝန်ကြီး၊ လူမှုဝန်ထမ်းကယ်ဆယ်ရေးနှင့် ပြန်လည်နေရာ ချထားရေး ဝန်ကြီးများအပါအဝင် ထိပ်တန်းအစိုးရအရာရှိများနှင့် တွေ့ဆုံဆွေးနွေးမှုများတွင် ဘာသာရေးလွတ် လပ်ခွင့်နှင့် မိမိကိုးကွယ်ရာဘာသာအပြင် အခြားဘာသာများကို လက်ခံနိုင်မှုများ ပိုမိုတိုးတက်အောင် ဆောင်ရွက်ခဲ့ပါသည်။ သံရုံးဝန်ထမ်းများသည် နိုင်ငံတော်သမ္မတရုံးမှ အရာရှိများ၊ အမျိုးသားလွှတ်တော်ဥက္ကဋ္ဌ၊ လွှတ်တော်အမတ်များ၊ အရပ်ဘက်အဖွဲ့အစည်းဝင်များ၊ ပညာရှင်များနှင့် အခြားအစိုးရအဖွဲ့များ၏ ကိုယ်စား လှယ်များနှင့်လည်း တွေ့ဆုံဆွေးနွေးခဲ့သည်။

လူဦးရေ၊ ဒုက္ခသည်များနှင့် ရွှေ့ပြောင်းသွားလာခြင်းဆိုင်ရာ ယာယီလက်ထောက် နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီး ဦးဆောင်သော ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့သည် အောက်တိုဘာလတွင် မြန်မာနိုင်ငံနှင့် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံသို့ ရောက်ရှိလာခဲ့ပါသည်။ ရခိုင်ပြည်နယ်အလယ်ပိုင်းတွင် ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့သည် ၂၀၁၂ ခုနှစ်ကတည်းက နေရပ်စွန့်ခွာနေရသူများ၏စခန်းများတွင် ထားရှိသည့် ရိုဟင်ဂျာများနှင့်တွေ့ဆုံခဲ့ပြီး ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံ၊ ကော့ဘဇားမြို့တွင် ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့သည် ရခိုင်ပြည်နယ် မြောက်ပိုင်းတွင် လူမျိုးတုံးသတ်ဖြတ်မှုကြောင့်

မကြာသေးမီက ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်လာကြသော ရိုဟင်ဂျာဒုက္ခသည်များနှင့် တွေ့ဆုံခဲ့ကြပါသည်။ ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့သည် အစိုးရအရာရှိများ၊ အရပ်ဘက်လူမှု အဖွဲ့အစည်းများနှင့် နိုင်ငံတကာ အဖွဲ့အစည်းများနှင့်လည်း တွေ့ဆုံဆွေးနွေးခဲ့ပါသည်။ သံအမတ်ကြီးသည် ပဋိပက္ခ သို့မဟုတ် အကြမ်းဖက်မှုကြောင့် ထိခိုက်ခံစားရသော ဘာသာရေးလူနည်းစုများ နေထိုင်ရာနေရာများ ဖြစ်ကြသည့် ရခိုင်ပြည်နယ်၊ ကချင်ပြည်နယ်နှင့် ချင်းပြည်နယ်တို့အပြင် လူမျိုးရေးနှင့် ဘာသာရေးပဋိပက္ခကြောင့် ထိခိုက်ခံစားရသည့် ထိခိုက်ခံစားရဖွယ်ရှိသည့် အခြားနယ်မြေဒေသများကိုလည်း သွားရောက်လေ့လာခဲ့သည်။ ဇန်နဝါရီလတွင် သံရုံးအရာရှိများက ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာ အကြမ်းဖက်မှုဖြစ်စဉ်အနေဖြင့် လူသားချင်း စာနာထောက်ထားမှု အကူအညီများနှင့် ဖြစ်စဉ်ဖြစ်ပွားရာနေရာတွင် နေထိုင်ကြသော လူမှုအသိုင်းအဝိုင်း များစွာအပေါ် အကျိုးသက်ရောက်မှုကို ဆန်းစစ်လေ့လာရန်အတွက် ရခိုင်ပြည်နယ် မြောက်ပိုင်းသို့ သွားရောက်ခဲ့ကြသည်။ အခြေအနေကို ဆန်းစစ်လေ့လာရန်အတွက် ရခိုင်ပြည်နယ်သို့ အကြိမ်ပေါင်းများစွာ သွားရောက်ခဲ့သည့် သံအမတ်ကြီး၏ ခရီးစဉ်များသည် အစိုးရအဖွဲ့နှင့် ဆက်သွယ် ပြောဆိုရာတွင်၊ ရခိုင်ပြည်နယ်ရှိ လူအသိုင်းအဝိုင်းများအားလုံး၏ အခွင့်အရေးများအတွက် ထောက်ခံ ပြောဆိုရာတွင် သံရုံး၏ ကြိုးပမ်း ဆောင်ရွက်မှုများနှင့် မဟာဗျူဟာများအတွက်အထောက်အကူဖြစ်စေခဲ့သည်။

သံရုံးအနေဖြင့် ဘာသာရေးလွတ်လပ်ခွင့်၊ မိမိကိုးကွယ်ရာဘာသာအပြင် သူတစ်ပါးဘာသာကို လက်ခံနိုင်မှုနှင့် စည်းလုံးညီညွတ်မှုကို လေးစားလိုက်နာ ဆောင်ရွက်ကြစေရန်အတွက် လူမှုအဖွဲ့အစည်းကဏ္ဍ အသီးသီးနှင့် အပြန်အလှန်ဆက်သွယ်ခြင်းဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ ၎င်း၏ ဖေ့စ်ဘွတ်ခ်စာမျက်နှာမှတစ်ဆင့် သော်လည်းကောင်း ဆက်လက်တိုက်တွန်းခဲ့သည်။ သံရုံးမှကိုယ်စားလှယ်များသည် အရေးပါသော အခမ်းအနားများတွင် ဘာသာရေးလွတ်လပ်ခွင့်နှင့်ပတ်သက်၍သော်လည်းကောင်း၊ လူမျိုးစုနှစ်စုအကြား ပဋိပက္ခနှင့် အမုန်း၏စကားများကို ဆန့်ကျင်ခြင်းနှင့်ပတ်သက်၍သော်လည်းကောင်း ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခဲ့ ကြသည်။ သံအမတ်ကြီးအပါအဝင် သံရုံးမှကိုယ်စားလှယ်များသည် ဘာသာရေးလွတ်လပ်ခွင့်နှင့် မိမိကိုးကွယ်သည့် ဘာသာအပြင် အခြားဘာသာများကို လက်ခံနိုင်မှုကို အားပေးမြှင့်တင်ပေးရန်အတွက် တိုင်းရင်းသားလူနည်းစုများ၏ ဘာသာရေးခေါင်းဆောင်များ၊ ဘာသာရေးယုံကြည်မှုဆိုင်ရာ လေ့လာမှု ကျွမ်းကျင်သူ တက္ကသိုလ်ဆရာ၊ ဆရာမများ၊ မဘာသနှင့် မဘာသကို ဆက်ခံသည့်အဖွဲ့အစည်း များကဲ့သို့ အခြားဘာသာရေးဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများနှင့် အန်ဂျီအိုများအပါအဝင် ဗုဒ္ဓဘာသာ၊ ခရစ်ယာန်ဘာသာ၊ ဂျူးဘာသာ၊ ဟိန္ဒူဘာသာနှင့် မွတ်စလင်ဘာသာရေး ခေါင်းဆောင်များနှင့် ထပ်ကာတလဲလဲတွေ့ဆုံခဲ့ပါသည်။ သံရုံးအနေဖြင့် အမေရိကန်နိုင်ငံရှိ ဘာသာပေါင်းစုံ စုဝေးတည်ရှိမှု၊ မိမိကိုးကွယ်သည့်ဘာသာအပြင် အခြားဘာသာများကိုလက်ခံနိုင်မှုနှင့် တူညီသောကိုယ်ပိုင်စရိုက် လက္ခဏာများ ပိုင်ဆိုင်ထားမှုတို့နှင့်ပတ်သက်၍ ဖေ့စ်ဘွတ်ခ်စာမျက်နှာပေါ်တွင် ပို့စ်ပေါင်းများစွာ ဝေမျှခဲ့သည်။

သံရုံးအနေဖြင့် ဘာသာရေးကိုအခြေခံသည့် တင်းမာမှုများနှင့် မွတ်စလင်ဆန့်ကျင်ရေး မတရားခွဲခြားမှု များအပေါ် စိုးရိမ်ပူပန်ကြောင်း၊ ကိုးကွယ်ရာဘာသာ မတူကွဲပြားမှု၊ စည်းလုံးညီညွတ်မှုနှင့် မိမိကိုးကွယ်ရာ ဘာသာအပြင် အခြားဘာသာများကို လက်ခံနိုင်မှုတို့ကို လေးစားလိုက်နာကြရန် တိုက်တွန်းကြောင်း အဓိက ဖော်ပြထားသော ထုတ်ပြန်ချက်များကို ပုံမှန်ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။ ဥပမာအားဖြင့် ဩဂုတ်လ ၂၅ ရက်တွင် သံရုံးက

ကိုဖီအာနန် ကော်မရှင်၏ အစီရင်ခံစာထုတ်ပြန်မှုနှင့် အကြံပြုချက်များကို အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်မည်ဖြစ်ကြောင်း မြန်မာအစိုးရ၏ ကတိကဝတ်ကိုကြိုဆိုသည့် ထုတ်ပြန်ချက်တစ်ရပ်ကို ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။ ထိုနေ့မှာပင် ဩဂုတ်လ ၂၅ ရက်က ရခိုင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းတွင် အာဆာအဖွဲ့၏တိုက်ခိုက်မှုများကို ရှုတ်ချပါကြောင်း၊ ကျူးလွန်သူများကို ဖမ်းဆီးရန် အစိုးရနှင့်လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များတွင် တာဝန်ရှိသည်ကို အသိအမှတ်ပြုပါကြောင်းနှင့် ကျူးလွန်သူများကို ဖမ်းဆီးခြင်းဖြင့် အရပ်သားပြည်သူများအားလုံးကို ကာကွယ်သင့်ပါကြောင်း ဖော်ပြပါရှိသည့် ထုတ်ပြန်ချက်တစ်ရပ်ကို သံရုံးကထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။ “ပေါ်ပေါက်လာသည့် ဆိုးရွားသော ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်မှုများကို မည်သည့်ရန်စမှု တစ်စုံတစ်ရာကမျှ ပြန်လည်ထိန်းညှိ မပေးနိုင်ပါ။ မြန်မာတပ်မတော်၊ လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များနှင့် ဒေသခံ ကင်းအဖွဲ့များအနက် အချို့၏အဆိုပါ မတရားဖိနှိပ်မှုများက ကြီးမားသော ထိခိုက်ခံစားရမှုကိုဖြစ်စေကာ အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီး ကလေးသိန်းပေါင်းများစွာအနေဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံရှိ ၎င်းတို့၏နေအိမ်များကို စွန့်ခွာကာ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံတွင် ဒုက္ခသည်အဖြစ် ဝင်ရောက်ခိုလှုံရန် ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်မှုကို ဖြစ်စေခဲ့ပါသည်။ ရရှိသော သတင်းအချက် အလက်များကို ဂရုတစိုက်နှစ်စစ်စွာ လေ့လာဆန်းစစ်ပါက ရခိုင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း အခြေအနေသည် ရိုဟင်ဂျာ များကို လူမျိုးစုရှင်လင်းသုတ်သင်သည့် အခြေအနေဖြစ်ကြောင်း သိသာထင်ရှားပါသည်။” ဟု နိုဝင်ဘာလ ၂၂ ရက်တွင် နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးက ပြောဆိုခဲ့သည်။

မိမိကိုးကွယ်သည့်ဘာသာအပြင် အခြားဘာသာကို လက်ခံနိုင်မှုဆိုင်ရာ အကြောင်းအရာများနှင့် ပတ်သက်၍ ဆွေးနွေးပွဲများစွာကို လူငယ်များနှင့်အရပ်ဘက်အဖွဲ့အစည်းများအတွက် ရန်ကုန်မြို့နှင့် မန္တလေးမြို့ရှိ သံရုံးပိုင် အဆောက်အအုံများတွင် စီစဉ်ကျင်းပပေးခဲ့သည်။ အာဏာရှင်ဆန်သော လူမှုအဖွဲ့အစည်း၊ စီးပွားရေးကဏ္ဍနှင့် စစ်တပ်များထက် ပိုမိုခိုင်မာသော လွတ်လပ်သည့် ဒီမိုကရေစီ လူ့ဘောင်အဖွဲ့အစည်း၏ အခြေခံအုတ်မြစ်ဖြစ်သည့် မတူကွဲပြားသော်လည်းအတူ ယှဉ်တွဲနေထိုင်ခြင်းနှင့် လူမှုရေးဆိုင်ရာ လေးစားမှုဆိုင်ရာ အကြောင်းအရာများကို အရပ်ဘက်အဖွဲ့အစည်း ကိုယ်စားလှယ်များအား သင်ကြားပေးသည့် သင်တန်းပေါင်းများစွာကို အမေရိကန်အစိုးရက ထောက်ပံ့ပေးသည့် အစီအစဉ်များက ပံ့ပိုးပေးခဲ့သည်။ သံရုံးအနေဖြင့် ယခင်နှစ်များကလည်း ဘာသာရေးလွတ်လပ်ခွင့်နှင့် မိမိကိုးကွယ်ရာ ဘာသာအပြင် အခြားဘာသာများကို လက်ခံနိုင်မှုကို မြှင့်တင်ခြင်း အစီအစဉ်များကို ဘာသာရေး အဖွဲ့အစည်းများနှင့် အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းနှင့် ပူးပေါင်းကာ ပံ့ပိုးဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။

ဘာသာရေးလွတ်လပ်ခွင့်နှင့် ပတ်သက်၍ ပြင်းထန်သည့်ချိုးဖောက်မှုများတွင် ပါဝင်ပတ်သက်နေမှု အတွက် ၁၉၉၉ ခုနှစ်ကတည်းက မြန်မာနိုင်ငံကို နိုင်ငံတကာဘာသာရေး လွတ်လပ်ခွင့်အက်ဥပဒေ (၁၉၉၈) နိုင်ငံတကာဘာသာရေးလွတ်လပ်ခွင့်အက်ဥပဒေ (၁၉၉၈) အိုင်အာအက်ဖ်အေ အရ “အထူးစိုးရိမ်ဖွယ်ရာ နိုင်ငံ (စီပီစီ)” အဖြစ် သတ်မှတ်ထားခဲ့သည်။ ၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ ၂၂ ရက်တွင် နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးက မြန်မာနိုင်ငံကို အထူးစိုးရိမ်ဖွယ်ရာနိုင်ငံ (စီပီစီ) အဖြစ်ပြန်လည်သတ်မှတ်ခဲ့ပြီး အဆိုပါ သတ်မှတ်ချက်နှင့်တကွ အက်ဥပဒေပုဒ်မ ၄၀၂ (ဂ) (၅) နှင့်အညီ ၂၂ စီအက်ဖ်အေ ၁၂၆.၁ (က) တွင် ရည်ညွှန်း ဖော်ပြထားသော လက်နက်ဆိုင်ရာ ပိတ်ဆို့တားမြစ်မှုများကို ဆက်လက်ထားရှိရန်ဟူသည့် ပိတ်ဆို့မှုကို ချမှတ်ခဲ့သည်။ ။